

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

't Rapste zwynejoenk hèdt de dikste tette ,

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

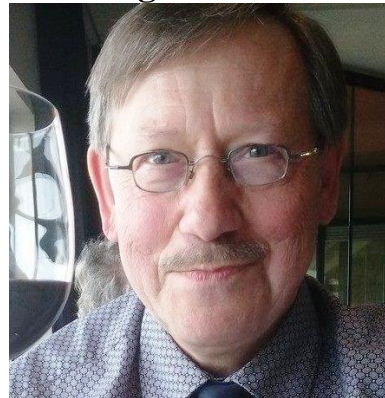
Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

't Neerhof

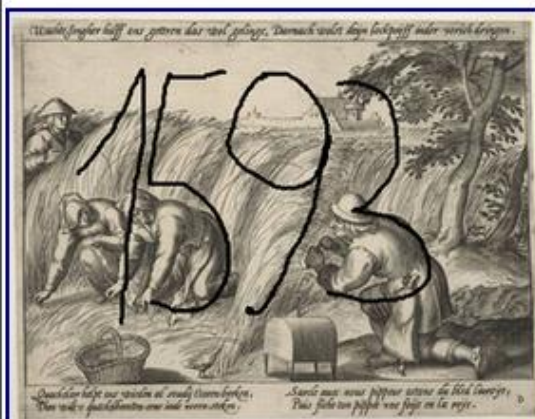

Lees de geschiedenis van Poperinghe

*Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** is het DiMP op de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot **1597**.*

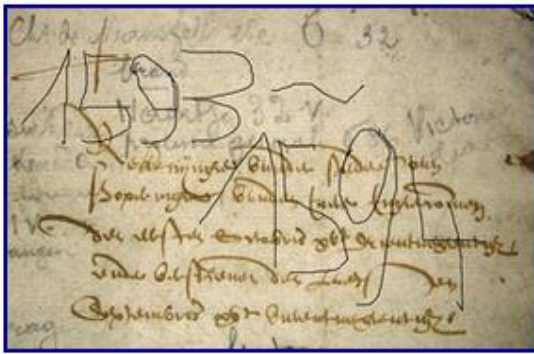
<https://tneerhofvzw.be/>

Jaar 1593

1593 was een belangrijk jaar van herstel in Poperinghe. Onder andere de keure van de volders wordt vernieuwd en er wordt bepaald dat de Poperinghe gezellen voorrang krijgen op de vreemdelingen. En gezien de armoede in de stad wordt het ook verboden om nog zekerfeesten of bruiloften te vieren met meer dan 12 paar 'volckx zonder gesleep van kynderen' en het mocht ook niet langer meer duren dan 2 dagen. En ook dit jaar krijgen we een optelling van alle getouwen in de stad.

Jaar 1593 - stadsrekening

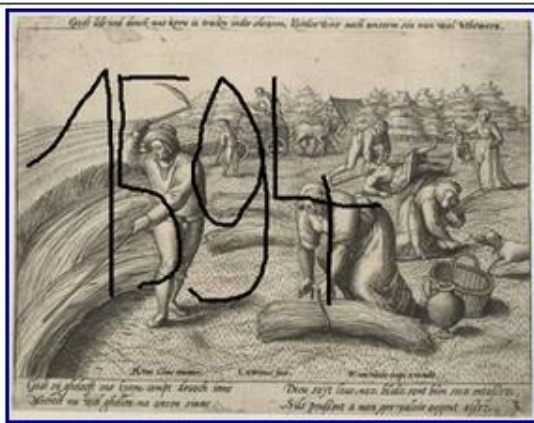
Deze stadsrekening toont een stad in herstel...
alhoewel het nog jaren zal duren vooraleer de stad
gegroeid is tot de helft van vroeger.

Jaar 1593 - Toveraars

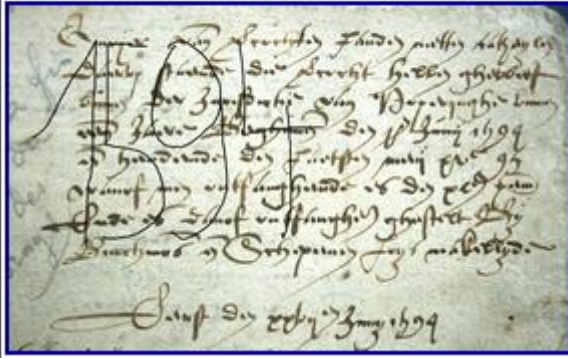
Het jaar 1593 is het jaar dat er ook te
Poperinge
toveraars en heksen gezien werden.

Jaar 1594

Er werd in Poperinghe hard aan de heropbouw
gewerkt!
Het werd verboden hopstaken te pikken en om nog
houtschool te maken.

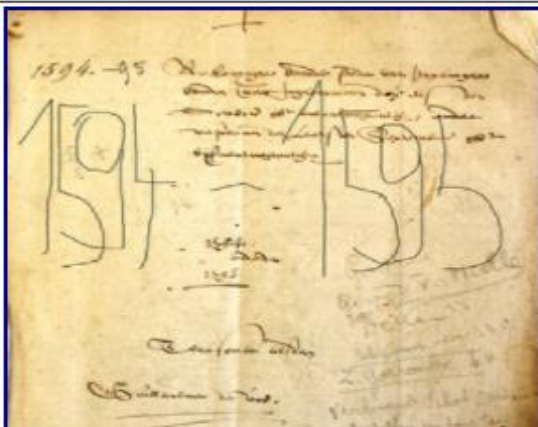

Jaar 1594

Kohier

Hier zit er een aparte afrekening rond een bijzondere grondtaks tot de heropbouw van de stad.

Jaar 1594

stadsrekening 1594 - 1595

Een uitgebreide rekening voor een ijverige stad.

Jaar 1595

Over schapen, hoppe en zovele gewone dingen, maar ook over een 'blokhuis' - een 'fort' in de huidige Bruggestraat!

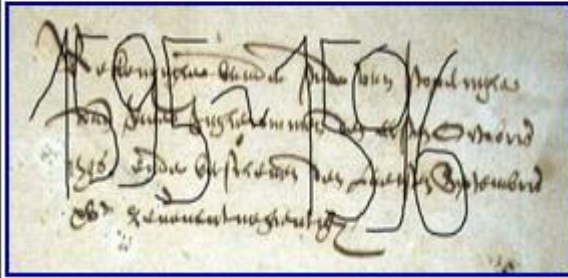

Jaar 1596

Over de zondagsschool, een gevecht met een hommelperse en een zwynespriet, en ook over het verbod van de verkoop van bier buiten de port.

Jaar 1596

stadsrekening 1596-1597

Een heel interessante stadsrekening met onder andere de graaf van 'Baerbanson'.

Jaar 1597

Onder andere over de verhoging van de graanprijzen en de gevolgen voor het bier - de melkkamer - en vilcke cachtele en het Paelinckstraetje aan de Overdam.

**Van Hommelkeete tot Hopast
VZW 't Neerhof
Krombeekseweg 32 – 8970 Poperinge
4 – 11 – 18 – 25 september 2021
<https://tneerhofvzw.be/>**

De tentoonstelling 'Van Hommelkeete tot Hopast' is op de zaterdagen van september 2021 te bezoeken voor individuelen – en dit tegen de prijs van 10 euro de man/vrouw. Toegang voor alle covid-gevaccineerden. In die prijs zit er ook – indien gewenst - een hopthee en een bierproevertje begrepen. De tentoonstelling schetst beelden uit de rijke hopcultuur met een speciale klemtoon op de ontwikkeling van de hopasten van de 16de eeuw tot heden - in het Poperingse Hommelland. Er wordt constant een selectie gedraaid uit een verzameling van een 35-tal hop en bierfilmpjes. Openingsuren: van 10 uur tot 16.00 uur. Groepen van minimum 15 personen kunnen op afspraak ook in de week de hopast en de tentoonstelling bezoeken onder leiding van een gids. De afspraak is te maken met Guido Vandermarliere - tel. 0472 565411. Er zijn op de site geen autoparkeerplaatsen voorzien daarom Kom met de fiets! Aangezien we moeten rekening houden met corona maar ook met de beperkte ruimte – dienen de bezoekers zich vooraf in te schrijven. Per uur worden niet meer dan 25 personen toegelaten. Inschrijven kan op guido.vandermarliere@telenet.be

De hopast van 't Neerhof is ook de startplaats van de digitale fiets - **erfgoedroute 'Mijn Hoppeland'**.

Deze route over hop en bier loopt 19 kilometer lang door en rond Poperinge en hierbij krijgt men op zijn smartphone meer dan 30 filmpjes over de hop – vroeger en nu – te zien.

Niet alleen leerzaam maar ook plezant.

Je ziet de schepping van de hop – een oude brouwerij aan het werk – welke hophandelaars er in het huidige Talbot House woonden – hoe 't Zwaardhof geëvolueerd is van hopast tot villa – de tentoonstelling van 1913 – de bedrijvigheid op de koer van de hopweegschaal – maar ook de hopduvel in 2020 bij Joris Cambie - enzovoort, enzovoort....

Zeg het voort ! Zeg het voort!

De erfgoedroute 'Mijn Hoppeland' kan natuurlijk alleen gevolgd worden, maar het kan ook samen met de **Gids Hans Vandenbroucke** op de zaterdagmiddagen.

Hij vertrekt iedere zaterdag van september om 14.00 uur aan 't Neerhof met de fiets en wilt 20 personen op sleeptouw nemen.

De rondleiding duurt 3 uur, dus tot 17 uur.

De rondrit kost **eveneens 10 euro** en ook hiervoor dient men zich in te schrijven op het emailadres: guido.vandermarliere@telenet.be

Er dienen minstens 10 personen ingeschreven te zijn om als groep te vertrekken.

Schrijf zo snel mogelijk in zowel voor het bezoek aan de hopast – geef ons het uur en datum van jullie bezoek 4/9 – 11/9 – 18/9 of 25/8

Voor de fietstocht met Hans – geef je ons eveneens de datum.

Betaling van de inkom gebeurt ter plaatse in cash.

MIJN HOPPELAND

Erfgoedfietstocht in Poperinge

1 **DOWNLOAD**
Download de ErfgoedApp.

2 **SCAN**
Open de app, scan de QR en
download de fietstocht.

3 **ONTDEK EN OPEN DE HALTES**
Klik op het icoon van de kaart en open
de verschillende verhalen.

't Neerhof

Hommelakten uit de 16de eeuw

We hebben in het verleden de oudste Poperingse akten in verband met de 'hommel' reeds behandeld. Wie deze wenst te herlezen kan ze vinden onder de rubriek 'DiMHop' op de webstek van 't Neerhof.

<https://tneerhofvzw.be/>

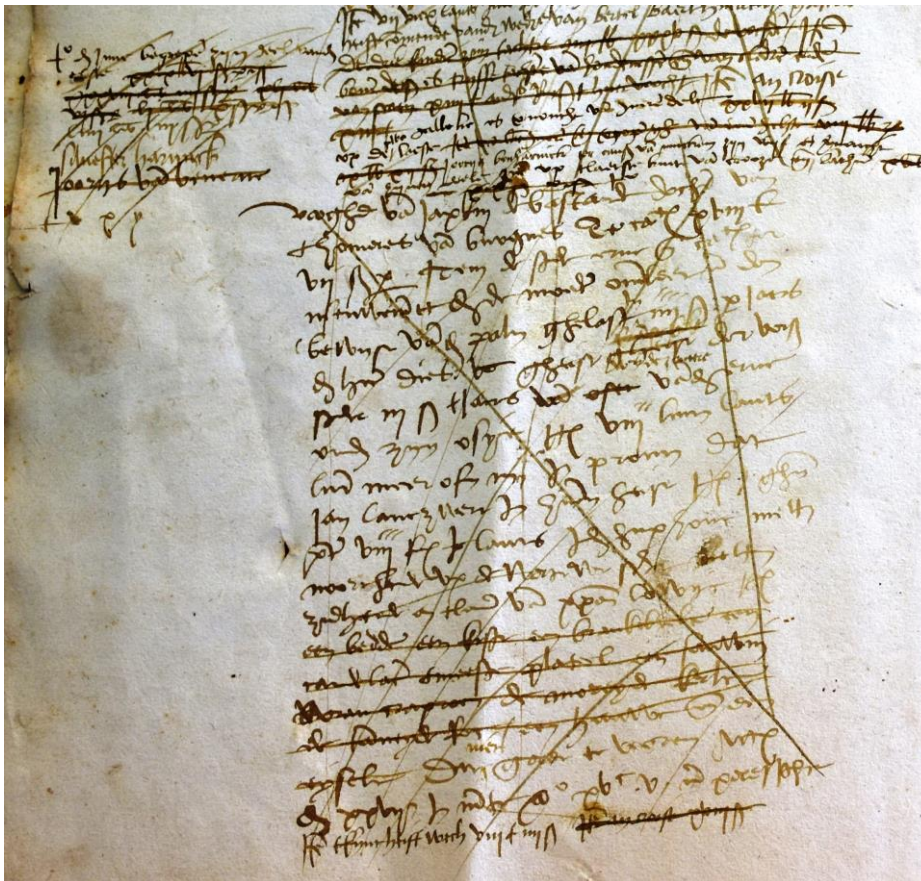
Hier gaan we in op een aantal hommelakten die ons iets kunnen leren over de hommelteelt in de 16de eeuw.

De wezenregister – SAP 320 – Een brouwketel en een vlaakhuis -

De Poperingse documenten zijn nog schaars, maar toch hebben we een eerste Wezenregister. En in deze register vinden we de eerste sporen van een brouwerij en van een hopast.

We lezen eerst de akte waarin er sprake is van een 'brauketel'.

22 maart 1506

Hierbij staan in de marge als voogden: **Sylvester Harynck en Joeris van Bernarts** als voochden van 'Jaxken bastard dochter van **Thomaes van Burgues**'.

Ze krijgt 19 ponden parisis uitbetaald. Dan volgt er 'de stede, erve ende cathelen ... of tenminste een stuk ervan met 'den bewys vander palen'.

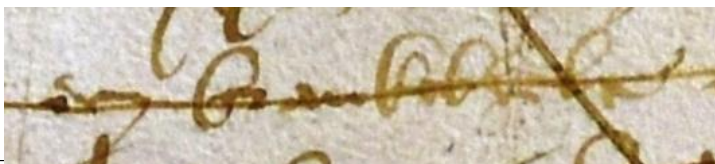
In deze akte zit er ook 8 linen land - Item viij linen lants - litel meer of min - in Proven dat Jan

Lanczweert in handen heift

Item 1 ghemet preter viij roeden lants inde Hipshouc metter noorthende up de mers van Philip Metsu - zuuthende an tlandt van Christiaen Lauwyc

En dan volgt er een opsomming van 'catheilen' – wat we kunnen lezen is:

Item een bedde – een kiste – **een brauketele** – een candelaer – een smeese plateel – een ketel – en een hauwe ende eysele.

De acte werd opgemaakt:

Actum den xxij in maerte anno xvc v ad paesschen

Of de 22ste maart 1505 voor Pasen – wat wil zeggen in de huidige jaartelling, het jaar 1506.

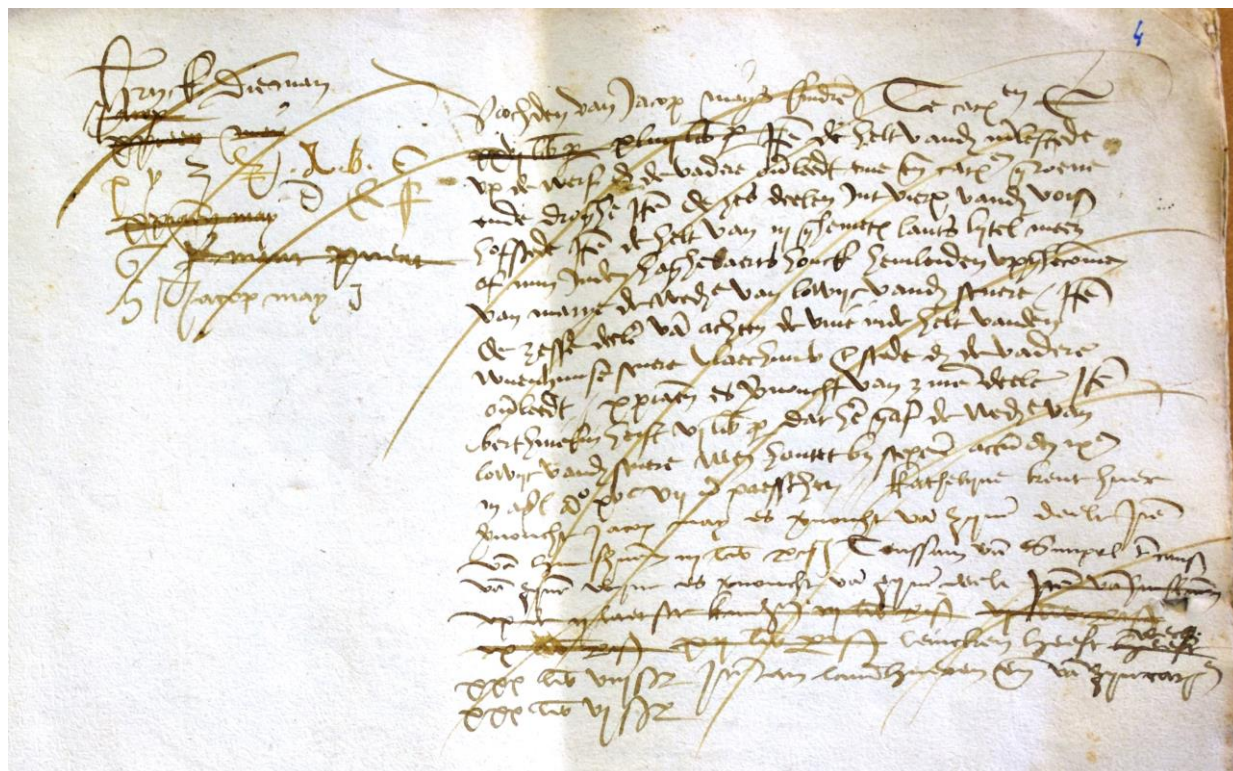
En dan staat er helemaal onderin: item ‘tkint heift noch viij ponden iij schele parisiss.

Het kind Jacxken Wastard – dochter van Thomas van Burques - erft dus onder andere een ‘bouwketel’ en waar eenbrouwketel is, is er ook een brouwerij.

Thomas van Burgues is de eerste Poperingse brouwer, die we van naam kennen.

Folio 4 – 9 april 1507 – de voogden van de kinderen van Jacop May – **Het Vlaakhuus**

Een tweede akte die ons hier interesseert is deze van de kinderen van Jacop May. Ze luidt als volgt

Henryck Dieman
 Jacop May
 Christiaen May
 Christiaen May
 Herman Pierent
 Jacop
 May

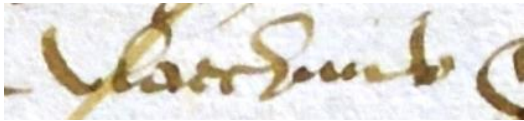
Voochden van Jacop Mays kinde
Te cathelen cxxvj pond parisis

Item de helt vande madlestede up de Werf daer de vadere overleedt – erve ende cathelen – groene ende droghe

Item de zes deelen int viere van de vorseide hofstede

Item de helt van iij ghgemete lants – lytel meer of min – inden Haghebaerthouck – hemlieden upghecomen van Mine, de wedewe van Lowyc vanden Stuere.

Item de zesse delen van achten – de vrut (?) inde helt vanden wuenhuuse, scure,

- **vlaechuus** ende stede daer de vadere overleedt.

Chrispiaan es vernoucht van zyn deele

Item Berthincken heift vj libres parisis dat hem gaf de wedwe van Lowyc vander Stuere – wen houdt by scepactum den ix in april anno xvc vij ad paesschen

Kathelyne kent huer vernoucht

Jacop May es vernoucht van zyne deele ...

Toussain van Simpol ter cause van zyne wyn es vernoucht van zyne deele

VLAAK, VLAKE, v. Schutzsel van stroo, riet of biezen, gemeenlijk met de bouten vastgeklemd tusschen twee bandroeden, fr. *paillason*, *abri-vent*. Iets dekken met vlaken tegen regen en wind. Met strooien vlaken eene vlamsmijt dekken. De steenbakkers beschutten het ruw steen met vlaken. Vlaken stellen rond een bloemperk. Als men op den akker dersch, wordt de dem rondom afgezet met vlaken, tegen het wegsputten van 't graan. Vlaken stellen in eenen stal om tot windweer te dienen.

— De vlaken van eenen wagen zijn ofwel schutsels van stroo, fr. *paillasons*, ofwel hurden, fr. *claires d'osier*, ofwel planken, die men vestigt op beide kanten van den wagen om de sponden te verhoogen, en aldus eene meerdere vracht te kunnen opladen. Vlaken in eenen wagen stellen om asch of steenkolen te voeren. De vlaken wegnemen.

— Men zegt ook Vlagge.

— Boyer heeft eng. *flak*, fr. *clais*.

— De vlake van eenen hommelast is Een dicht roosterwerk van hout of ijzerdraad, liggende boven de helle, waarop men den verschgeplokten hommel te droogen legt. Eene groote vlake. Eene kleene vlaak.

Wat hier onze aandacht trekt, is dat 'Vlaechuus' of dus het huis waar de 'vlaak' in zit.

Als we in het Idioticon van Deken De Bo te rade gaan, kunnen we het volgende lezen:

En daar – als laatste staat er: Losse vloer van planken of vlechtwerk.

↪— In 't bijz., in het Vl., vloer of vlechtwerk waarop in een eest hop te drogen gelegd wordt.

De **vlake** van eenen hommelast is een dicht roosterwerk van hout of ijzerdraad, liggende boven de helle, waarop men den verschgeplokten hommel te droogen legt

We onthouden dat dit 'vlaakhuis' eigenlijk een hopast is. Terwijl De Bo – als kind van zijn tijd - dit beschrijft als een roosterwerk van hout of ijzerdraad – weten we dat de vlaak in de 16de eeuw eigenlijk een lattenwerk

was met een 'hommelhaar' of een bache op was.

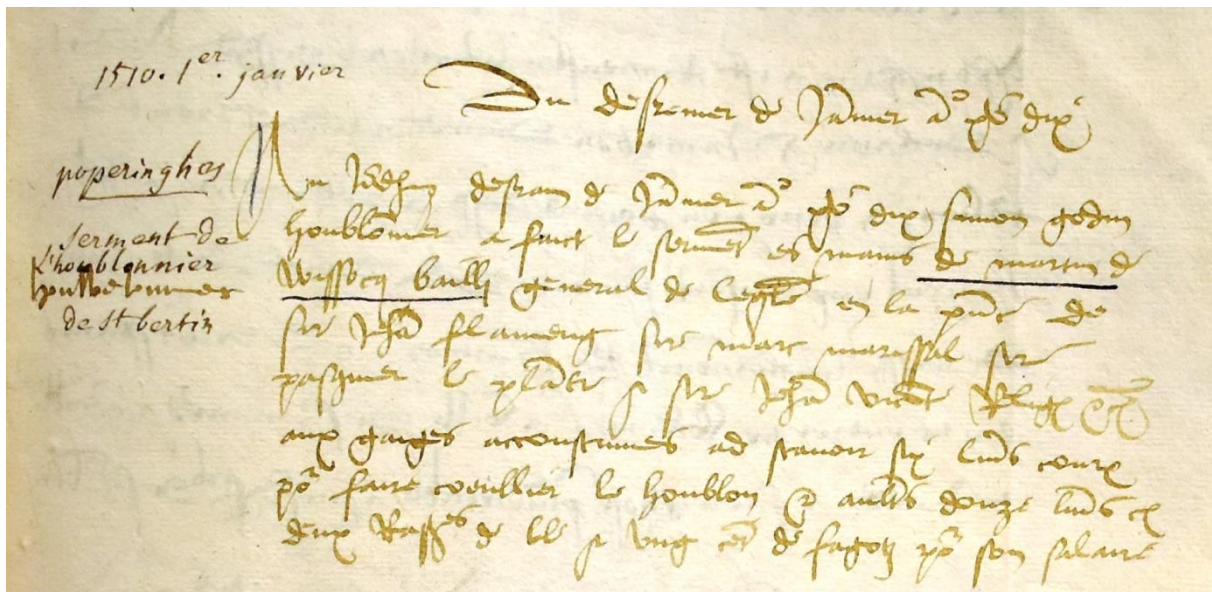
Het 'Vlaakhuis' is een uniek benaming, die ik dus maar eenmaal ben tegengekomen.

Doorgaans spreekt men van een hommelkeete, een keete of een hopast.

Toch moeten we opletten, Want een 'vlaak' met zeil werd in die eveneens gebruikt in een mouterij en een Meekrabstove. Dit laatste diende dan weer om laken rood te kleuren; het rode kleur dat in de Poperingse vlag zit.

**1510 - De aanstelling van een hoptoezichter te Poperinge - Archives
departementals Pas de Calais – Arras – Serie H**

*In de marge – Poperinghen – Serment de
l'houblonnier de St. Bertin
1510 – 1er janvier - 1 januari 1510*

Du de premier de janvier anno xve dix
Simon Godin houblonnier a fait le serment en
mains de **Martin de Wissocq**, bailly general de
l'église en la presence de sieur Jehan Flameng -
sieur Marc Marrisal – sir Passchier le Placker et
sieur Jehan Vincent religieux
Aux gaiges accoustumes ad scavoir six livres
tournois pour faire coeuillier le houblon et aultres
douze livres et deux rassieren de ble et ung cent de
fagoten pour son salaire

*Op de eerste januari 1510 wordt Simon Godin, als
hopverantwoordelijke aangesteld en legt hij de
eed van trouw af in de handen van Martin de
Wissocq – de baljuw generaal van de kerk en de
abdij in de tegenwoordigheid van de heeren Jehan
Flameng – de heer Marc Marrisal – de heer
Passchier de Placker en de heer Jehan Vincent,
religieus.
Hij krijgt hier voor de normale gage – te weten
zes ponden tournois om de pluk van de hop te
regelen en nogmaals 12 ponden en twee rasiëren
graan en honderd fagoten.*

Uit het feit dat men spreekt van een 'ge-accoustumeerde' of gebruikelijke gage, lijkt het alleszins dat het niet de eerste keer is dat men voor Poperinge een 'hopverantwoordelijke' aanstelt.

Wat was de taak van deze 'houblonnier'?

Uit de akte rond de hoptienden uit 1499 blijkt alleszins dat de hopboeren van Poperinghe hun hoptienden betaalden met een som geld en dus zeker niet meer met een gewicht hop.

De proost van de abdij – die in principe de hoptienden inde – inde dus gewoon geld.

De 'houblonnier' die hier aangesteld werd was dus zeker geen tiendenaar die toezicht moest houden op het plukken van de hoptienden voor de abdij.

Het kan dat hij toezicht moest houden op de pluk van de door de proostdij zelfbeheerde hopvelden, maar dat betwijfelen we echter ook, omdat we in de latere 16de eeuw, wanneer we over de halmen- en renteregisters beschikken, geen weet krijgen van dergelijke 'hommelhoven' of hopvelden. We zien wel dat er nog een boerderij op de Couter van de abt is, maar deze wordt gewoon verhuurd.

Het is wel mogelijk dat men op de proostdijgrond zelf – in de tuin - een 'hommelhof' bezat en dat deze aangestelde 'houblonnier' gewoon instond voor de pluk van dit ene hof.

Een andere mogelijkheid is dat de proostdijhop aankocht voor de brouwerij van de abdij te Sint-Omaars op de 'staak' – zoals men dat toen stelde, en dat de aangestelde 'houblonnier' diende in te staan voor de ordentelijke pluk van deze hop.

Het lijkt mij zelf mogelijk dat de abdij zelf in hop handelde – de hop door deze 'houblonnier' te Poperinge liet plukken – en dan doorverkocht aan de brouwers in hun streek.

Ook gaan we in dit jaar terug naar de 'oudste register' die te vinden is in ons stadsarchief – deze van de wezerie – SAP 320.

En daarin vinden we een akte waarin er een 'hommelhof' vermeld wordt.

We halen deze uitgebreide akte volledig aan, omdat we hier met zekerheid kunnen stellen dat we een hoppeveld buiten de stad vinden, in de Edewaerthoek van Popeirnge.

Dus we mogen nu voorop stellen dat ook de boeren van Poperinge hop kweekten.

1537 - Een college van hopkeurders.

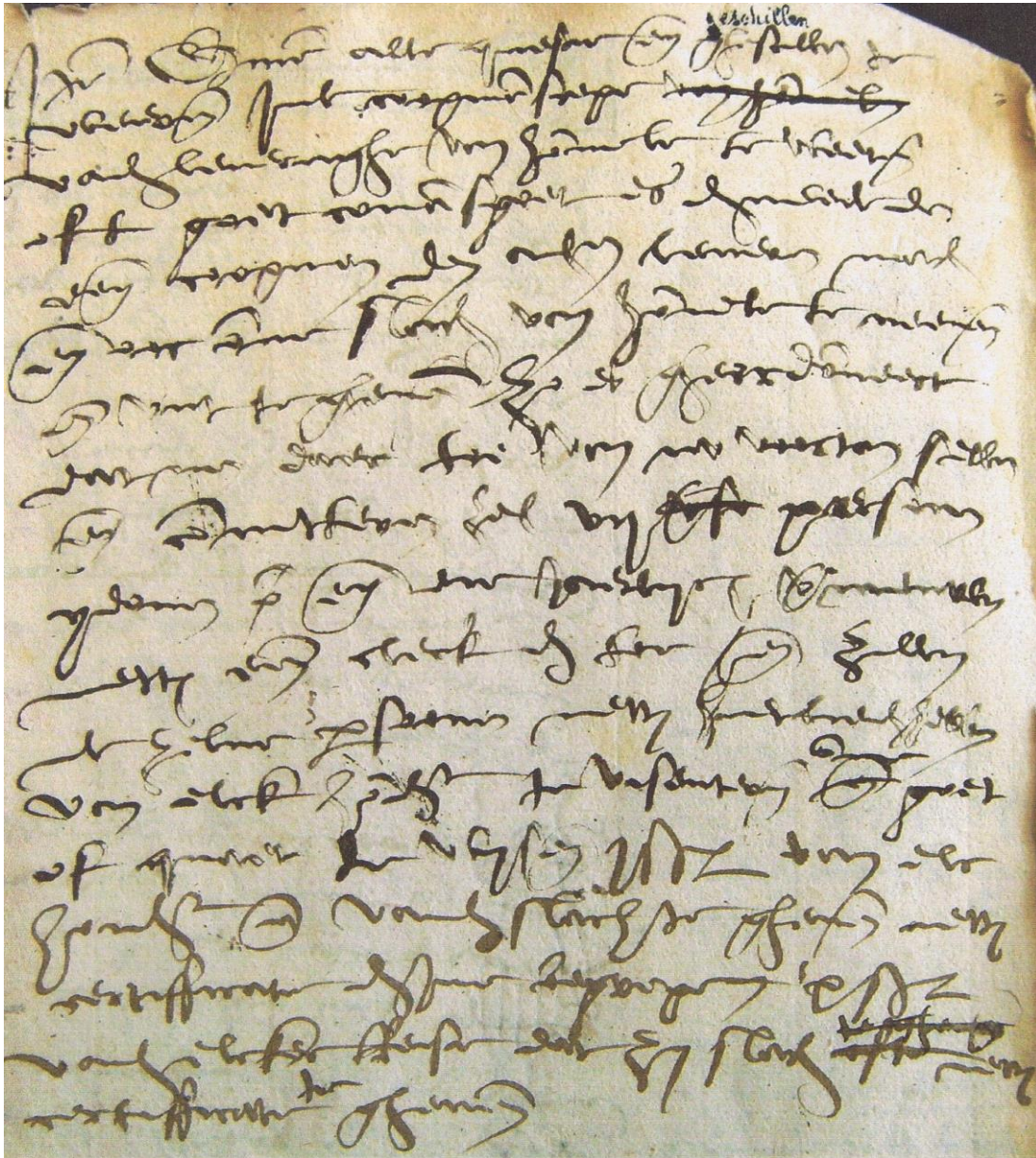
Op de 22ste december 1537 oordeelde de wet van Poperinge en de abt van Sint-Omaars, het nuttig maatregelen te nemen ter verbetering van de hophandel.

Zij stichtten een college van hopkeurders die de controle op de kwaliteit van de hop uitvoerden in de waag van de stad.

Deze akte staat vermeld in het register A van resolutien, folio 15 – Poperings stadsarchief

So es gheordonneert by den heere, wet ende raeden van de stede van Poperinghe dat omme alle questien ende gheschillen te weiren in de coopmanscepe ende vanden neringhe vande hommele te weeten oft goet comansgoet es daermede de eenen coopman de andere kennen mach ende ooc omme slach van hommele te neemen ende uyt te gheven

So es gheordonneert dat men daertoe van nu voortaan
stellen sal ende committeren zal
zeven personen ende die jarelyckx vernieuwen
mette eenen clerck daer toe.

Ende zullen dezelve personen hebben van elck hondert *hommele* te visiteren omme goet ofte
quaet te wysen,

1 schelling parisis van elck hondert ende van den slach te gevene

Met de certificatie daerinne begrepen

10 schellen parisis van d'elcker reyse dat sy slach mette certificatie ghevene.

*Het was dus ook de taak van dit college om jaarlijks op Sint-Catharina-avond 'de slag van de
hommele' te nemen. Daarbij werd de gemiddelde prijs van de nieuwe hoopgast gerekend
waarbij men rekening hield met de periode tussen begin september en de 25ste november.*

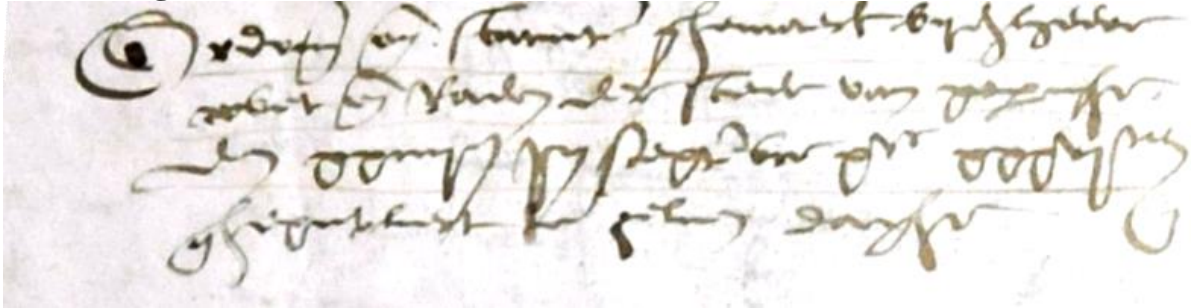
*Met deze slag kon men dan weer rekening houden bij de 'pointinge' of de berekening van de
belastingsomslag in de stad.*

1536 - De register van de Resoluties

*Vanaf dit jaar kunnen we ook terecht in de 'register van de resoluties' – SAP 367.
Daar staat op folio VII of 7 het volgende:*

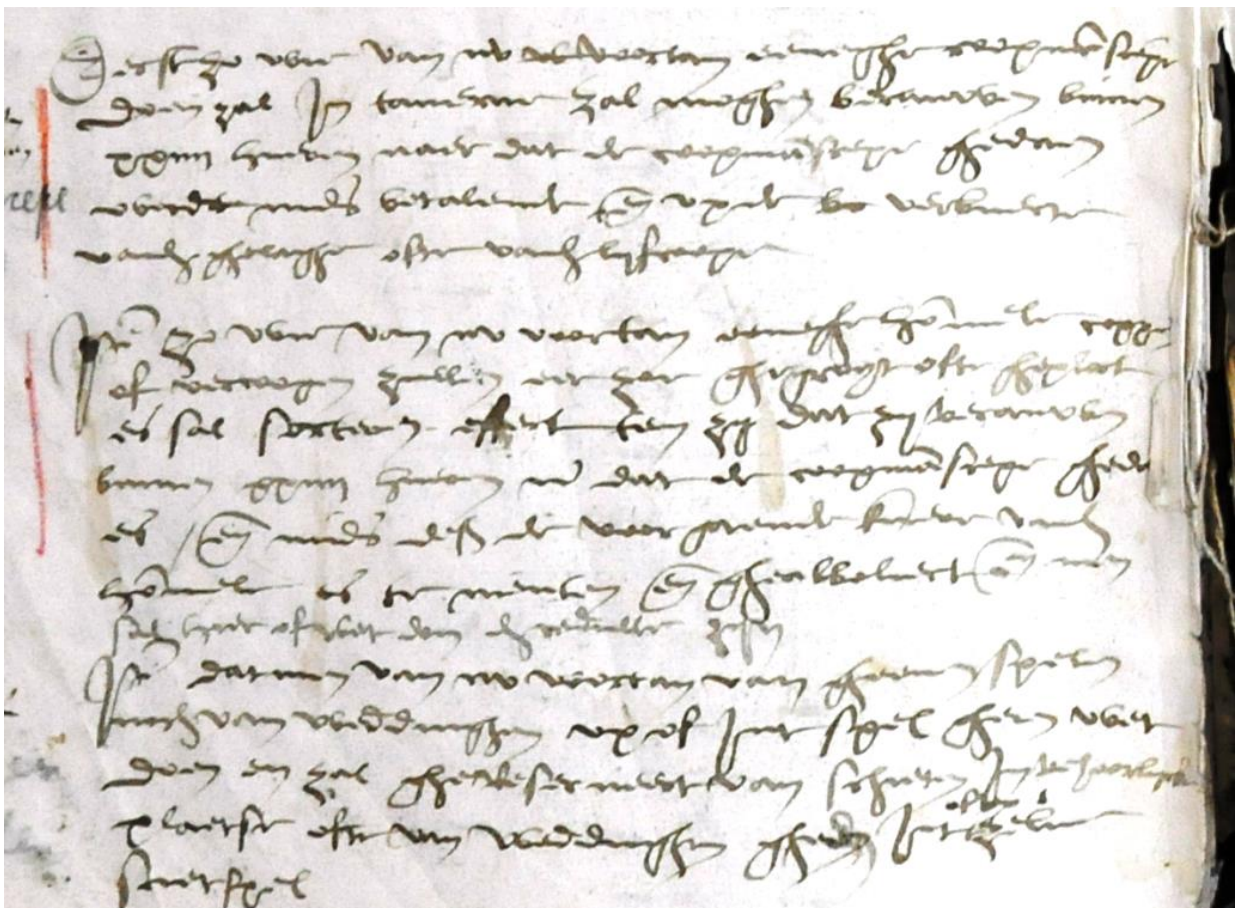
Ordonnanties ende statuten ghemaect byde heere, wet ende raden der stede van Poperinghe den xxiiij in september xvc xxxvj – ghepubliceert ten zelve daghe.

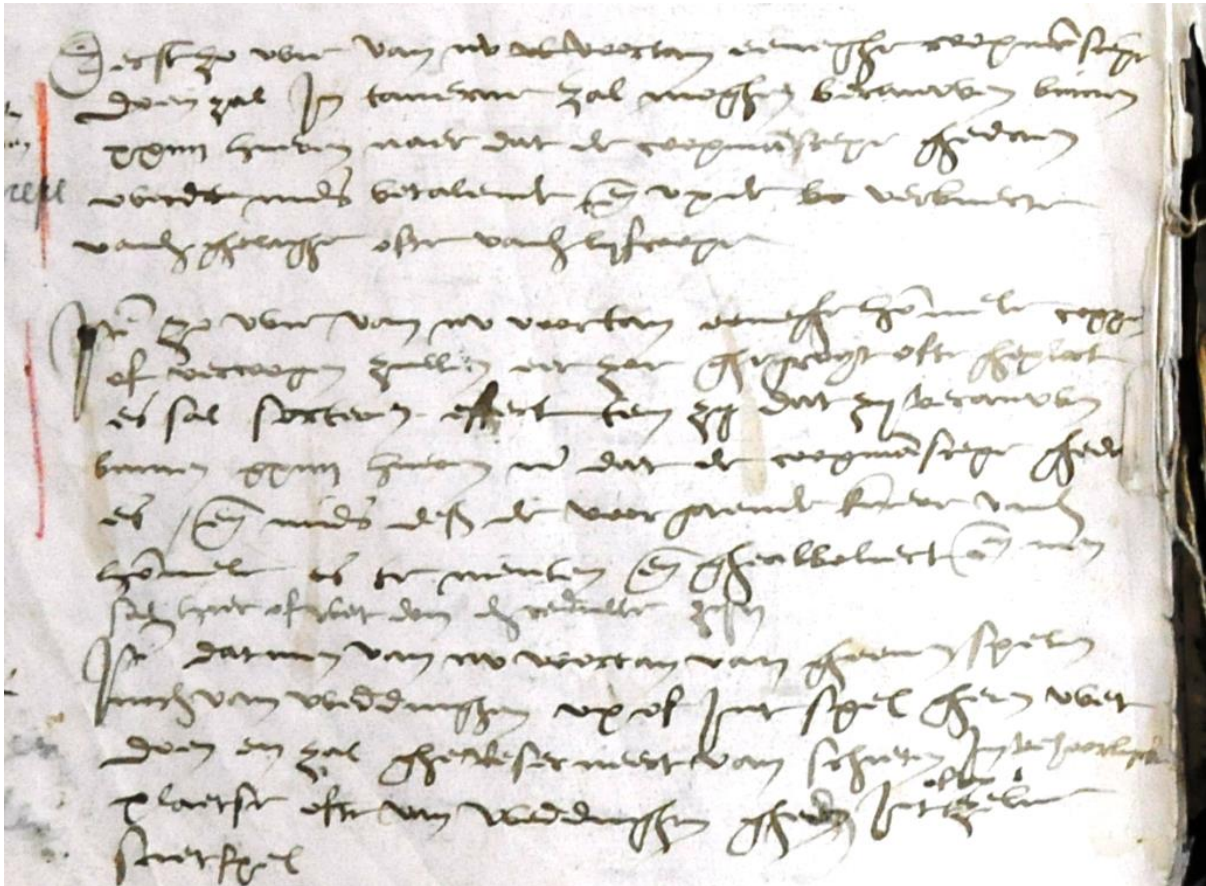
*In deze register zitten dus om zo te zeggen de schepen- en 'gemeenteraadsbesluiten' – avant la lettre – en deze leren ons veel over het reilen en zeilen binnen de stad Poperinge.
De onderstaande besluiten zijn de eerste die genoteerd staan:*

Op de 24ste september 1536 krijgen we de volgende ordonnantie te lezen:

Ersten wie van nu voortan eenighe coopmanscepe doen zal in taverne zal moghen berauwen binnen xxiiij – 24 - hueren naer dat de coopmanscepen ghedaen waere midts betalende ende opde verbuerte vande ghelaghe ofte vande lyfcoope.

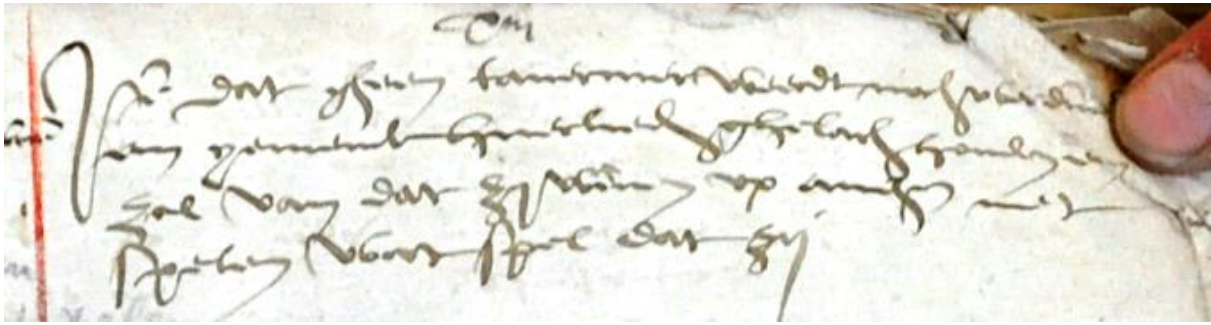
En dit wordt specifiek ook toegepast op de verkoop van hop:

Soo wie van nu voortan eenighe hommele coopen ofte vercoopen sullen, eer ze gheghroyt ofte gheploct es, sal sorteeren effect, tensij dat zij berauwen binnen de XXIV heuren nadat de coopmanscepe ghedaen es ende mids dese de voorgaende kuere vande hommelen es te nienten ende gheabbeliert ende men sal hier af wet doen daer verdulle zyn.

Dus wanneer men een verkoop sloot in een herberg, er ook nog op dronk en de 'lijfkoop' betaald had, dan nog kon men binnen 24 uur deze koop teniet doen, maar dan moest men een berouwboete betalen. Deze berouwboete werd aan de ontvanger van het gasthuis uitbetaald, waarmee dit geld nog een sociale besteding kreeg.

Item dat men van nu voortan van gheen spelen noch van weddinghen op of int spel gheen wet doen en zal ghereserveert van schieten in de voorseide plaetse ofte van weddinghen ghedaen int zelve scietspel.

Ook de herbergiers en taverniers kregen dit jaar bijkomende regels opgelegd.

Item dat gheene taverniers an yemand huerlieden ghelach houden en zal, van dat zy winnen up anderen met spelen, wat spel dat 't zy

De taverniers mochten dus niet tracteren met het geld dat ze wonnen van anderen bij één of ander spel.

Het verschil tussen een 'herbergier' en een 'tavernier of tapper' was dat men bij de eerste niet alleen kon drinken maar ook slapen. Zij waren van de overheid verplicht om minsten twee bedden te installeren, wat ze dan ook meestal deden op de voutekamer.

Een tavernier of tapper had gewoon een drankgelegenheid.

Geconsenteert dat van nu voortan alle taverniers die cleen bier vercoopen, zullen moghen dubbel bier inlegghen ende vercoopen, zonder meer.

Ordonnerende voorts d'ander voorwaerden ende statuten te sortieren effecte ende die deughdelyck 't onderhouden.

In **1536** werd het in **Poperinge** dus verboden **hop** te verkopen in herbergen of 'met het hoofd bedwelmd door de drank', maar een dergelijk verbod gold voor iedere verkoop, niet alleen voor hop.

Ook mochten de boeren hun hop verkopen voor zij gegroeid of geplukt was, een gebruik dat later gangbaar bleef.

Op de **24ste september 1536** kregen we enkele ordonnanties de hop betreffende: (SAP 467)

Verkoop van hop eer hij gegroeid is:

Soo wie van nu voortan eenighe hommele coopen ofte vercoopen sullen, eer ze gheghroyt ofte gheploct es,

sal sorteeren effect, tensij dat zij berauwen binnen de XXIV heuren nadat de coopmanscepe ghedaen es.

Het verschil tussen een 'herbergier' en een 'tavernier of tapper' was dat men bij de eerste niet alleen kon drinken maar ook slapen. Zij waren van de overheid verplicht om minsten twee bedden te installeren, wat ze dan ook meestal deden op de voutekamer.

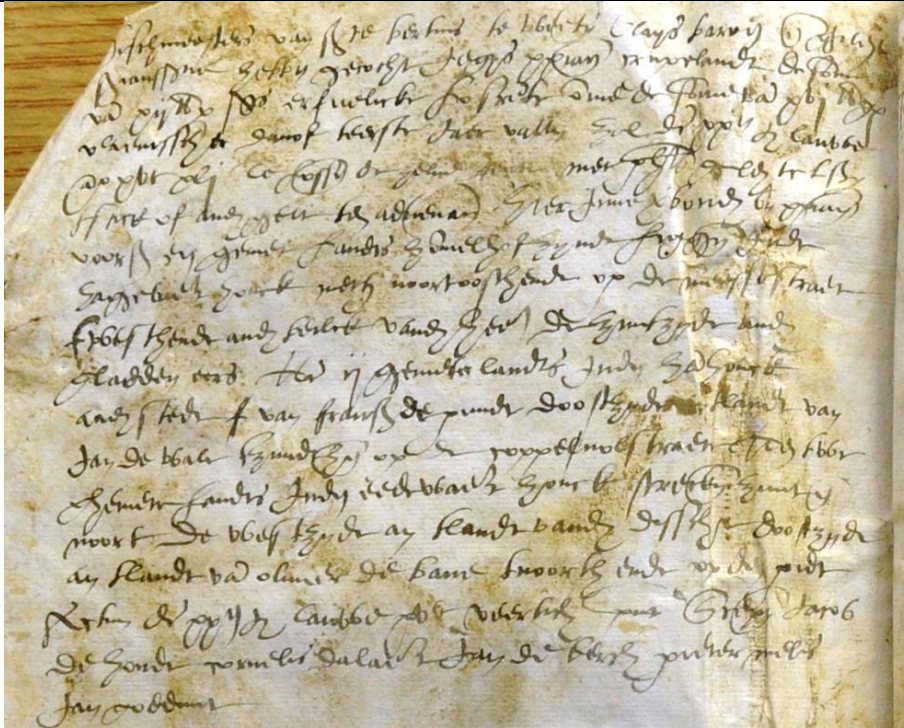
Een tavernier of tapper had gewoon een drankgelegenheid.

Deze kregen in 1536 de toelating om zowel 'klein' als 'dubbel' of groot bier te verkopen.

Vroeger mocht een tapper alleen maar ofwel klein bier of tafelbier verkopen ofwel zwaarder of groot bier.

20 januari 1541 – **De dismeesters van Sint Bertins** geven een lening aan
Christiaen Crupelandt. – SAP 394 – folio 3 verso

De dischmeesters van Sinte Bertins – te weten **Clays Baroen¹** ende **Ghilein Sherjanssone** heift ghecocht jehens **Chrispiaan Crupelandt** de somme van xij pond parisis sjaers erfvelicke losrente

omme de somme van xvj – 16 - pond grooten vlaemsscher munte danof teerste jaer vallen zal den xxste in lauwe anno xvc xlj – *de aangepaste tijd is de 20ste januari 1542* - te lossen de zelve rente met philip guldens te L schele tstick of ander ghelt ten advenante –

Hierinne verbonden by Chrispiaan voorseid **een ghemet landts hommelhof** zynde liggende inde **Haghebaerthouck** metten noortoosthende op de **Meessenstraete** - twesthende anden **beilck vanden heere** – den zuutzyde anden **Gladden Eers**.

Item ij ghemeten landts inden **Hamhouck** anden stede van **Frans de Puudt** – doostzyde tlandt van **Jan de Wale**, tzuudtende op de **Coppernalstraete**

Item twee ghemeten landts in den Eedewaertshouck streckende zuut ende noort – de westzyde an tlandt vanden dissche – doostzyde an tlandt van **Olivier de Bane** – tnoorthende op **de Pudt**.

Actum den xxste lauwe xvc veertich – 1541

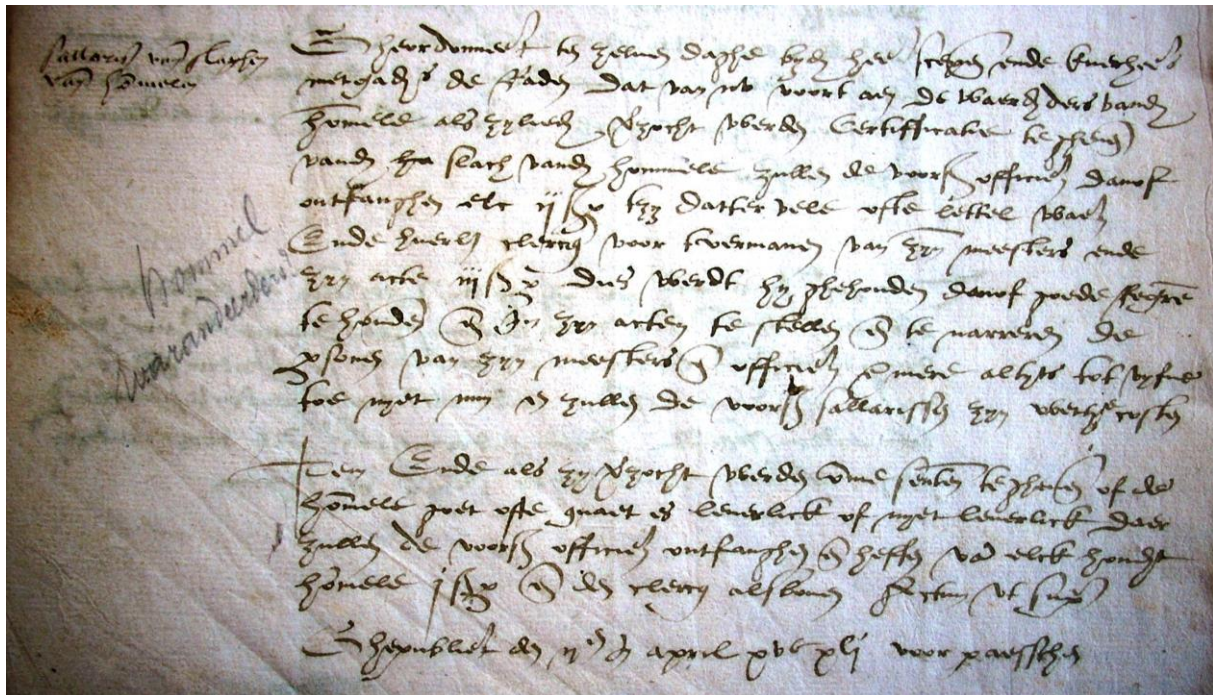
Present schepenen Jacob de Hondt, Cornelis Dalaert, Jan Deberch, Pieter Melis, Jan Godduut.

We constateren hierbij dat het hopveld in de Haghebaerthouck lag, dus buiten de port. We zullen verder zien dat heel wat 'hommelhoven' binnen de port lagen. De hopteelt was een teelt waaraan zowel de poorters als de boeren beoefenden.

¹ Baroen = uit te spreken als Baroon

2 april 1541 – De Warrandeerders van de hoppe – SAP 467 - Resoluties A

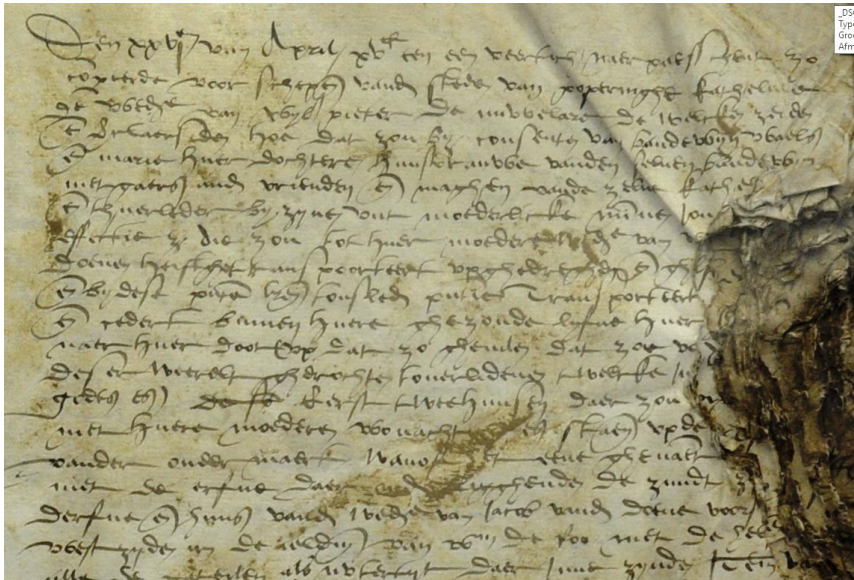
4 jaar na de stichting van de keurraad werd er een vergoeding voor de leden en de secretaris of 'knaap' van deze raad bepaald.

Gheordonneert ten zelven daeghe
 Byden heere, schepenen ende burghmeesters metgaders de raeden
 Dat van nu voorts aen de warendeerders vanden hommele
 Als zylieden verzochth werden certificatie te gevene van den slach van de hommele,
 Sullen de voorseyde officieren danof ontfanghen elc 1 scellinghen parisis
 't zij dat er vele ofte luttel waeren
 Ende haerlieden clercq voor 't vermaenen van zijn meesters ende zijn acte, 3 scellingen
 Dies werd hy ghehouden danoff jaere register te houden ende in zijn acten te stellen ende te
 narreren die personen van zijn meesters ende officieren
 Te meere altijts tot vyfve
 Soe nyet min en zullen de voorschreven salarissen zyn wethelycke costen
 Item ende als zy versocht syn omme 't zelve te ghevene
 Of de hommele goet ofte quaet es, leverlyck ofte nyet leverlyck
 Daer zullen de voorseyde officiers ontfanghen ende heffen van elc hondert hommele 1
 scelling
 Ende de clercq als boven
 Ghepubliceert den 2den april 1541 voor Paeschen

Den xxvj van april xvc een veertich naer paesschen – zyn ghecompareert voor schepenen van deer stede van Poperinghe **Katheline de wedewe van wylen Pieter de Nuwelaere** – de welke zeide ende verslaersde hoe dat zou by consente van **Baudewyn Waels ende Marie** haer dochtere – huusvrauwe vanden selven Baudewyn metgaders vande vrienden ende maghen vander zelve Kathelyne ende thuerlieder by zyne, **vut moederlicke minne, jonste ende affectie** – die zou tot huer moedere – wedewe van wylen Jacob vander Doene – heift ghetransporteert ....
Ende by dese presente letteren .... Transporteert ende cedeert ... naer huer doot ...
Eerst twee huusen daer zou woondt met huere moedere wonachtig is – staende upde zuutzide vanden **Oude Maert** wanof heteene ghenaeckt met de erfve daer mede liggende – de zuudtzide an derfve ende huus vande wedewe van Jacob vander Doene voorseid - de westzyde an de aeldynghen van Willem De Roo met de zelve huuse ende alle de catheilen als nu tertyt daer inne zynde

Ten minste metgaders in goet refectie de zelve huusen te houdene ende renten daervut gaende zy jaerlicx te betaelen

Item noch **een wee²** metter **omelhove³** daer in liggende – groot vier ghemeten of daer ontrent metter oostzyde an tlandt van Jan van Steghele – de zuudtzide an **tleen van Jan Pickhavet** – de noortzyde an tlandt van **Alaert de Grootte**

Item noch twaelf ghemeten lants aen een liggende metter **westzyde an de schipvaert** – **tnoortende**

² Wee = weide

³ Ommelhove = homelhof = hopveld

ande **boomeloose pyt**⁴ – oost ende zuudt an tlandt van **Fransis Widoot**

De 'Bomeloze pit' – is de beek die momenteel de Robaartbeek wordt genoemd. De noord-zuid bepaling is ook voor dit stuk wat disutabel. We zien hier op het kaartje van de atlas van de buurtwegen – anno 1841 – de vaart of de Schipvaart, waar de Robaartbeek in loopt. We zien ten 'zuiden' van dit punt eerst een 'sentier' of dreef lopen en dan verder de weg van Popeirnge naar Elverdinghe – toentertijd de Bruggeweg genoemd.

Item noch zes ghemeten landts ligghende inde **Edewaerthouck** in diversche perseelen – eerst twee ghemeten landts of daer ontrent ghemeenen met Alaert de Groote metter oostzyde an tlandt van Jan Schurlens, tsuudende an Jan Quernen – toostcant ande kinderen van François Coppen

Item noch twee ghemeten streckende metter westcant ande kinderen van Jooris vander Werne – doestcant an derfve van Bavo van Caselle – tnoortende ande hofstede van Mael Anchiel

Item een vierendeel lants lighende in derfve van Boudewyn de Schildere

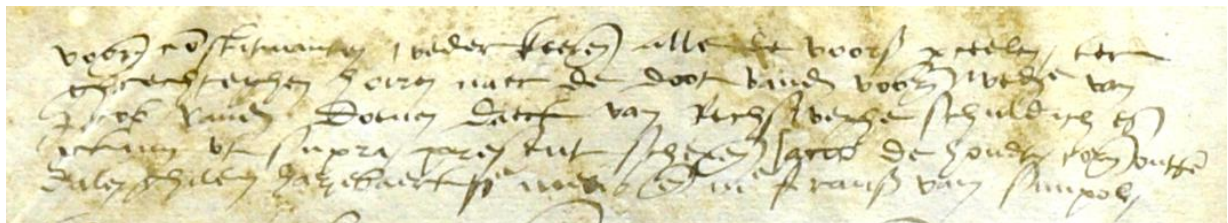
Item noch een ghemet lants d'oostzyde an tlandt van dhoirs ende aeldinghen van **Jacques de Rupele** – de westzyde an tlandt van Jan van Stegghele – tnoortende an tvoorseide **hommelhove**

Item omme te vuldoenen vande voorzeide zes ghemeten noch een ghemet lants streckende metter oostzyde an tlandt van Jan van Stechghelen – tnoortende upde twee voorseide – de westzyde an tleen van Adriaen Pil

Zonder de zelve perselen te moghen belasten, berenten, vercoopen ofte eenichsins te benieuwen boven dat belast rente voer de doot vanden voorseide constituenten – anders keerende alle de voorseide perceelen naer de doot vande voorseide wedewe van Jacob vander Doene daert van rechtsweghe schuldich es.

Actum ut supra

Present schepenen Jacob de Hondt - Cornelis Vutter Dale – Ghilein Hazebaert – Pieter Melis ende meester Frans van Simpol.

9 juni 1541 – Hop op de Inghelbilck – Renten – SAP 394 – folio 13 recto

Jan Brant kent wettelick schuldich de weedewe De Reckemaker de somme van xxvij pond grooten vlaemsch

reste vande coope vande hommele ende de perssen van Willem Scrolinck ende van coop van twee ... ?... te betaelen den ix in weedemaent⁵ xvc xlij tich

Hierinne verbonden by den zelve Jan drie vierendelen meersch preter vierde ... ? ... langhs ande beke ende metten hende opde **Werfstraete ende Boogaertstraetken** ende noch alle de wulghen

ende de plock vande jare stande inden Inghelbilck op derfve van **Willem Scrolinck** .

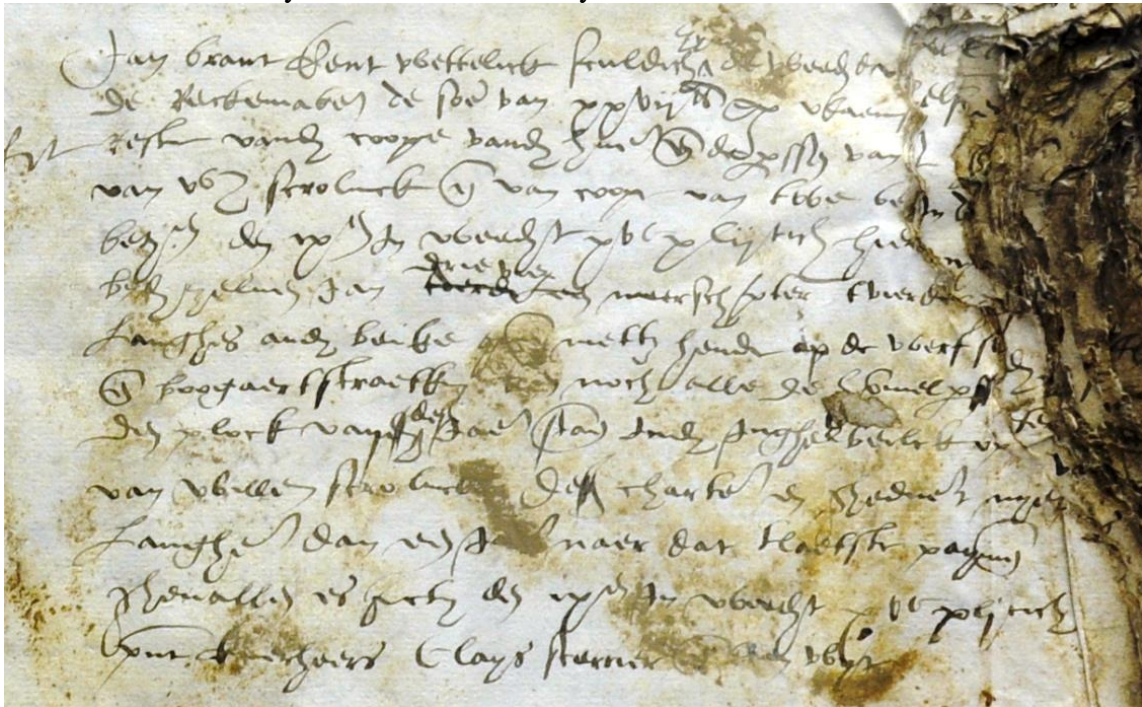
Desen chaerter en gheduert nyet langher dan een jaer naer dat tlaetste payment ghevalen es

⁴ Boomeloze pit - = Bomeloze Putbeek = de huidige Robaartbeek

⁵ Wedemaand = juni

Actum den ix in weedemaent xvc xli tich
Present kuerheers Clays Scerrier ende Jan Wyts

De 'Inghelbilk' is de 'bilk' of het 'beluik' dat achter de kromming of de 'ingel' van de Bommelaarsbeek ligt. Momenteel staan hier de appartementen van 'de oude kliniek' op.

Deze akte is de oudste akte die we terugvonden waarin er sprake is van hophandel.

25 juni 1541 – Clais de Landsheere woont langs de Croone - Folio 14 recto – Zie ook

Clais de Landsheere

kendt wettelick schuldich zynde de wedewe van **Mahieu Polck**
de somme van xij pond grooten vlaemsscher munte

ende dat van **coope van hommele** te betaelen den xijde in meye anno xvc xlij tich
eerstcommende

hierinne verbonden byden zelven Clays een huus, erfve ende cathelen daer hy nu woont
staende **jeghensover de Beestemaerct** tusschen **de Croone** ende het huus van relicta Ghilein
Alaert – desen chaerter es niet langher dan een jaer *nadat hij een jaer* ghefallen zal zyn
Actum den xxvste in wedemaent anno xlj tich

Present ceurheers Clays Scherrier

Was Clais de Landsheere onze eerste bekende hopkoper – hopmarchand of hophandelaar?

18 juli 1541 – Clais vander Doene
geeft een lening aan Jan Dol en
Colyne – SAP 394 – folio 15 verso

Clays vanden Doene als voocht van
**Grietken de dochter van Adriaen
van Simpol** heift ghecocht jeghens
Jan Dol ende Colyne zyn wyf, de
somme van iij pond parisis sjaers
erfvelicke losrente
ende dat omme de somme van vijf
ponden grooten vlaemsscher munte

danof teerste jaer vallen zal den xvij inde hoymaent xvc xlij tich

ende lossen de selve rente met philips gulden te L schele tstick of ander ghelt ten advenante
hierinne verbonden by de zelve **Jan ende Colyne** zyn wyf,

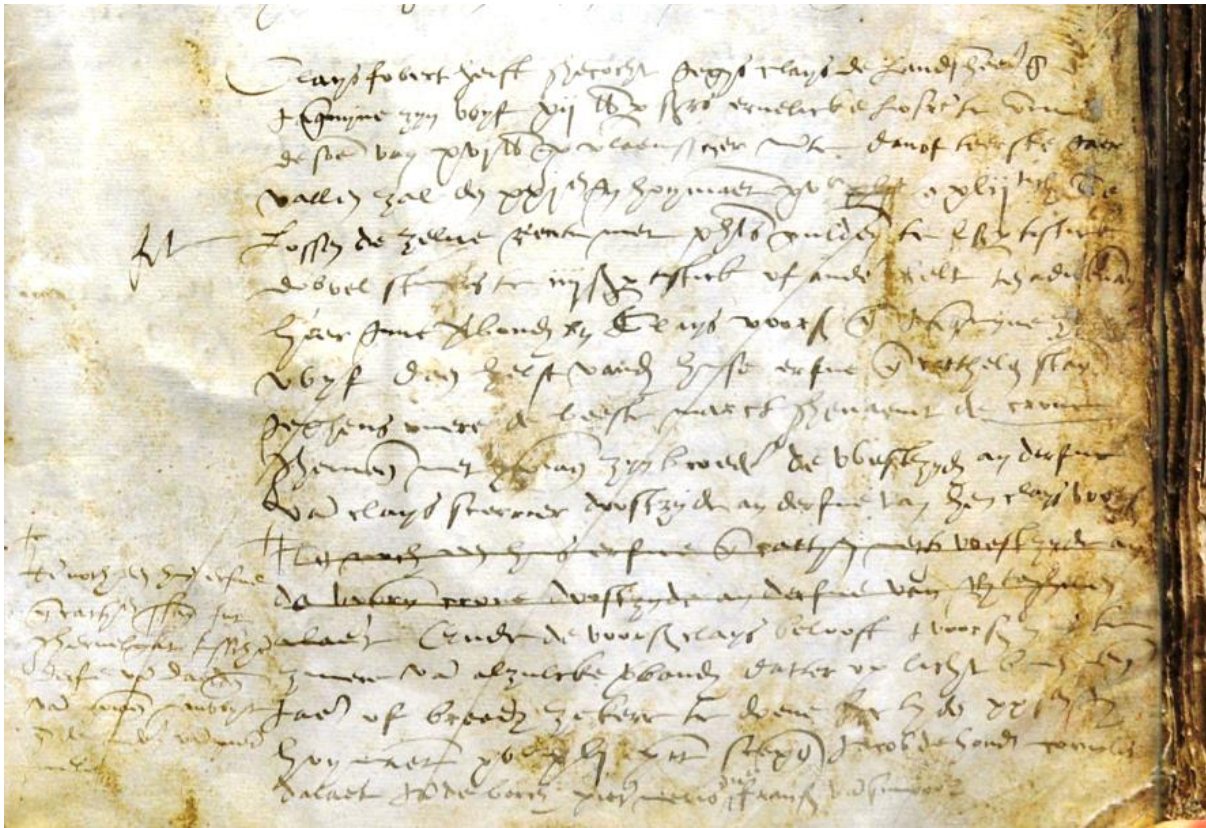
een huus, erfve ende cathelen staende up de **Overdam** –

de noortzyde an tstraetken – de zuutzyde an derfve van Pieter Stachduel – de oosthende op
thommelhof

Actum den xvij in hoymaent xvc xlj

Present schepenen Jacob de Hondt, Cornelis Vuten Dale, Jan de Berch, Pieter Melis, Jan Godduut

In het jaar 1541 werden er 61 akten in de register van de renten in geschreven. In 5 ervan is er sprake van een 'hommelhof'.

15 oktober 1541 – Officieren mogen geen herberg houden – SAP 467 - Resoluties A

In het resolutieboek van Poperinge wordt de onderstaande generale ordonnantie opgenomen waarbij de officieren van de wet verboden wordt herberg te houden.

Onsen lieven ende ghetrauwen, de president ende lieden van onsen rade in Vlanderen, saluut ende dilecie

Alzo tonzer kennesse ghecommen es,
dat daghelicx vele ende menigherande delicten ende mesusen ghecommitteert worden
in de **tavernen ende cabaretten**,
wesende binnen onsen lande van Vlaenderen,
welcke delicten ende mesusen niet alleene verborghen ende secreet,
maer oock onghestraft blyven,
uut oorzake ende ter causen van diere, dat de weerden ende meesters van de taveerne ende
cabaretten, wesende officieres van ter plaetsen,
om huerlieder bier te bet te vercoopen ende meerder slete ofte leverynghe te doene
(postponerende tghene daerinne zy lieden van officie wegghen verbonden ende ghehouden
zijn) delayeren ende dissiluleren correctie te doene over de voorseyde delicten, nocht oock
inquistie te nemen, soo wel van den maten als andersins, alles tot groote schade ende
achterdeele van onsen ondersaten

So eyst dat wy (begheerende daer inne te voorsiene, tot de verlichtynghe van onsen voorseyden ondersaten, zonderlinghe ten hende dat de voorseyde excessen ende delicten te bet tot kennessen commen, ende daer naer ghecorrigeert moghen worden) u ontbieden ende commiteren bydesen, dat ghy terstont ende zonder vertreck doet uutroupen ende condeghen over ale onse voorseyde landen van Vlaenderen, ter plaetsen daer men ghewoonlic es publicatie ende uutroupynghe te doene, ende van onsen tweghen scherpelick verbieden ende interdiceren allen onsen officieren 'ende dien van onsen vassalen ende ondersaten, so wel baillius, schauteeten, sergeanten als andere, voordanne te doen brauwere ende leveren eenich bier den tavernieren ende cabarettierne om ten tappe te vercoopen, noch oock taveerne ofte cabaret te haudene, so langhe zy lieden hure officien bedienen zulen, op de verbuerte vanden zelve officien, ende daerenboven arbitrairelicken ghecorrigeert te werdene.

Ende tot onderhoudenesse van onzer voorseyder ordonnancie ende verbodt, procedeert ende doet procederen teghens den overtreders, ende onghehoorsaeme, by executie van den voorseydne peynen, zonder gracie, dissimulatie ofte verdragh.

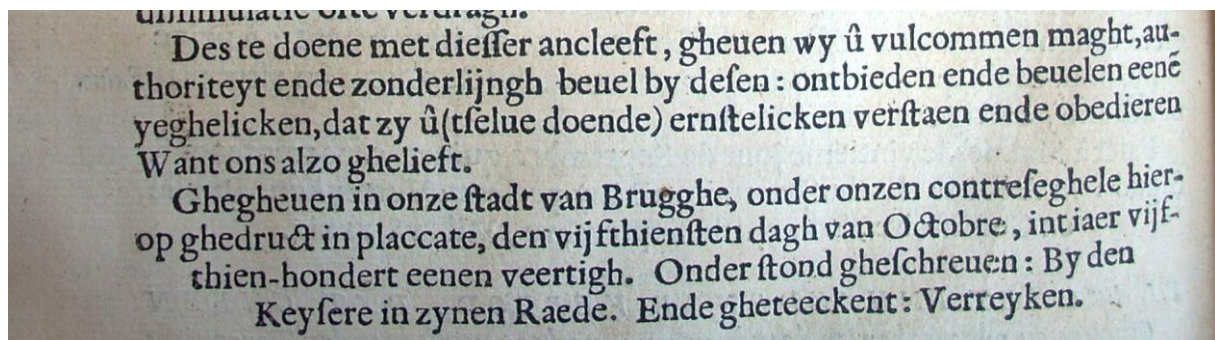
Des te doen mt diesser ancleeft, gheven wy u vulcommen maght, autoriteit ende zonderlinghe bevel by desen, ontbieden ende bevelen eenen yghelicken dat zy u (teselve oende) ernstelicken verstaen ende obedieren

Want ons alzo ghelieft

Ghegheven in onze stadt van Brugghe, onder onzen contreseghele hierop ghedruckt in placcate, den vijfthiensten dagh van octobere, in't jaer vijfthien hondert een en veertigh

Onder stond gheschreven, by den keysere in zynen raede,

Ende gheteckent: Verreyken

Uit de etymologiebank van Nederland leren we het volgende:

Een 'taveerne' komt van het latijn 'taberna' – waarvan ook het woord 'tabernakel' komt - en betekent in eerst zoveel als hut. In de middeleeuwen kreeg dit woord de betekenis van wijn- of bierhuis, kroeg of herberg.

Kabaret betekent eveneens Kroeg, drink- en eethuis. In Vl. nog in gebruik, met den uitspraak *kaberee* in den zin van: eene herberg van gering allooi, waar slecht volk verkeert.

Herberg zn. 'nachtverblijf voor vreemden'

Onl. *heribergi* 'legerplaats' [10^e eeuw; W.Ps.]; mnl. *herberge* 'onderkomen, logies' [1220-40; CG II, Aiol].

Oude samenstelling van pgm. **harja-* 'leger', zie → **heer 2**, en pgm. **bergō-*, behorend bij het werkwoord → **bergen** 'in veiligheid brengen, opbergen'; de samenstelling is alleen in het Nederlands en Duits inheems.

Os. *heriberga* 'herberg' (mnd. *herberge*); ohd. *heriberga* 'herberg, legerkamp' (nhd.

Herberge); me. *hereberge* (met vele vormvarianten) 'beschutting, onderdak; ligplaats voor schepen' < on. (ne. *harbour* 'haven'); on. *herbergi* 'logies, onderkomen' < mnd. (nzw.

härbärge). Wel het simplex oe. *beorg* 'berging, beschutting, hulp'; on. *björg* 'id.'.

De oorspr. betekenis ‘onderkomen voor een leger’ is in het Middelnederlands al geheel verdwenen, ten gunste van ‘nachtverblijf voor vreemden, eenvoudig hotel’; de verdere ontwikkeling tot ‘eet- en drinkgelegenheid, kroeg’ is vooral 17e-eeuws.

Mij is vroeger ook eens verteld dat ‘bergen’ ook wel gelijk staat met ‘borgen’ – omdat de waard diende borg te staan voor zijn logées.

In de Poperingse acten zien we dat men een verschil maakt tussen ‘herbergen’ waar een weerd of weerdin de plak zwaait, of de tappery waar een tapper of een tappeghe voor de drank zorgt.

Het jaar 1542

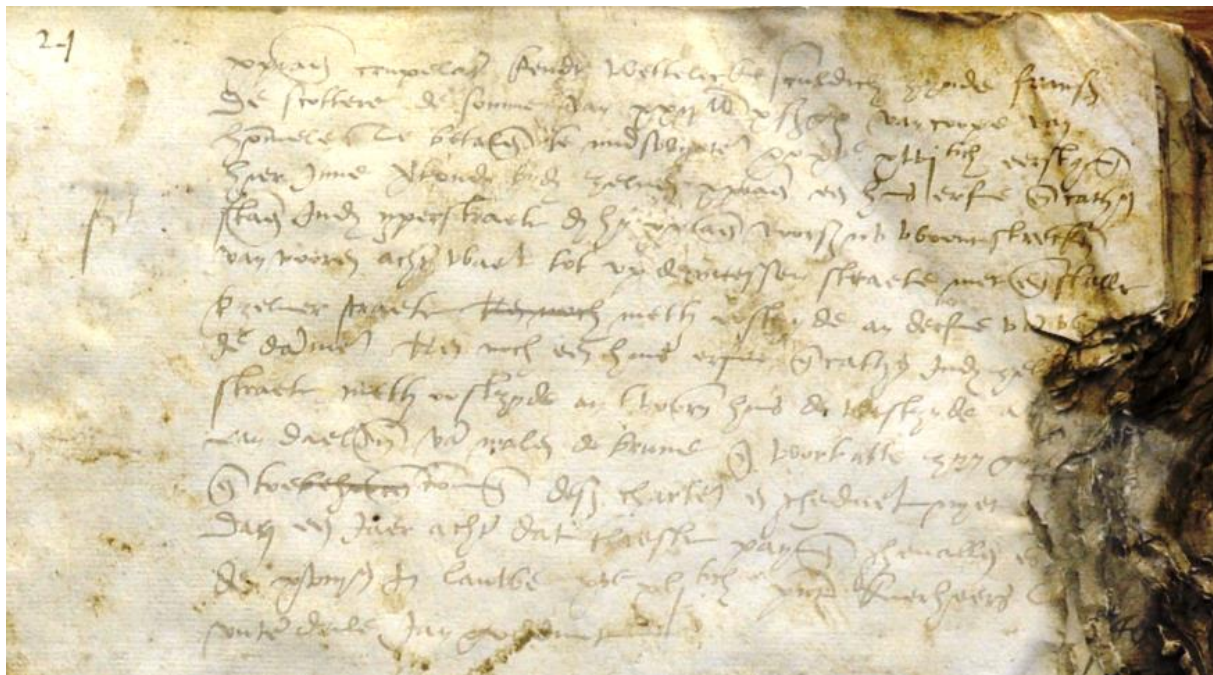
18 januari 1542 – **Crupelant heeft hommel gekocht** - SAP 394 - Folio 24

Chrispiaan Crupelant kendt wettelick sculdich zynde **Frans de Scottere** de somme van xxij pond x schele grooten **van coope van hommele** te betalen te midswinter tjaer xlvj tich – 1546 - eerstcommende – hierinne verbonden byden zelve Chrispiaan een hus erfve ende cathelen staende in de **Yperstraete** daer hy Crupelant voorseit nu woont - streckende van vooren achterwaert tot op de **Meessenstraete**⁶ met een stalle ter zelve straete - metten oostzyde an derfve van ...

Item **noch een hus, erfve ende cathelen inde zelve straete** metten oostzyde an tvoorseide hus - de westzyde an thus van daeldynghen van **Malen de Brune** ende voort alle zyn goet-present ende toecommende

Actum den xvij in lauwe xvc xlvj tich

Present kuerheers Jan Wyt - Vuten Dale ende Jan Godduut.

⁶ De Meessenstraete – Met de Meessenstraat werd in de 16de eeuw de huidige Prof. Dewulfstraat en de huidige Ouderdomstraat benoemd.

Jan Mostaert kendt wettelick schuldich zynde **Jan Metsu** de somme van xlix pond parisis
vlaemsscher munte

sprutende vut **coope van hommele** naer tinhoude van eenen redutte –

te betalen dezelve schult van heeden in een jaer - de penninck xvj⁷ -

in wedemaent⁸ xvc xliij -tich –

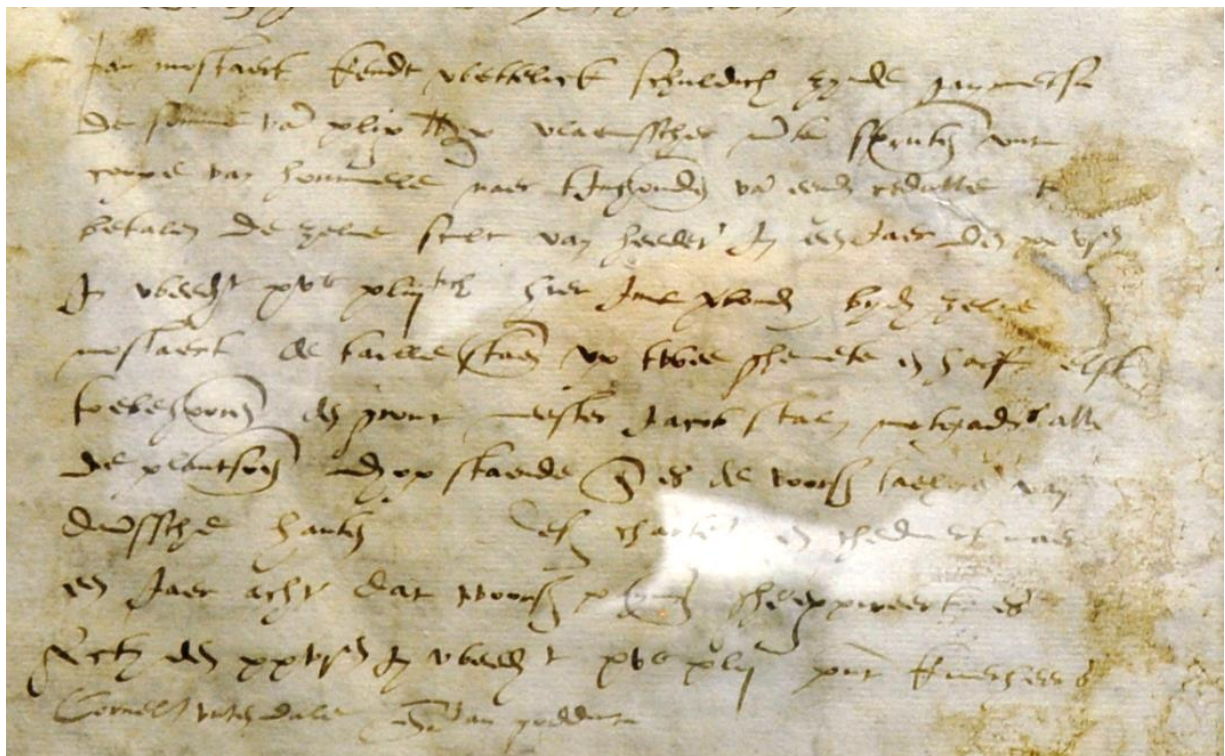
hierinne verbonden byden zelve Mostaert de taille staende up twee ghemeten en half elst
toebehoorende de gront meester Jacob Stalin - metgaders alle de plansoenen daerop staende
ende is de voorseide taelgli van dosshe hauten -

dese charter is chedert naer een jaer achter dat voorseide payement gheexpireert es

Actum den xxvj in weedemaent xvc xlij

Present kuerheers Cornelis Vuten Dame ende Jan Godduut

Voor een hertaling, zie onder de afbeelding

Jan Mostaert

bekent wettelijk schuldig te zijn aan **Jan Metsu**

de somme van 39 Parijse pond in vlaamse munt,

spruitende uit de koop van hop

volgens de inhoud van een akkoord

⁷ Door **penning** verstaat men het getal, dat aanduidt, **hoeveel** maal het percent in de 100 zelve begrepen is: de **penning** 16 is dus 6 1/4 percent, eene interest, die tot de hoogste behoort'; zie Sewel, 635: Tegens den **penning** twintig, at five per cent. Er bestond ook een spreekwoord – iets aan de pning zestien verkopen' wat zoveel wilde zeggen als iets duur verkopen.

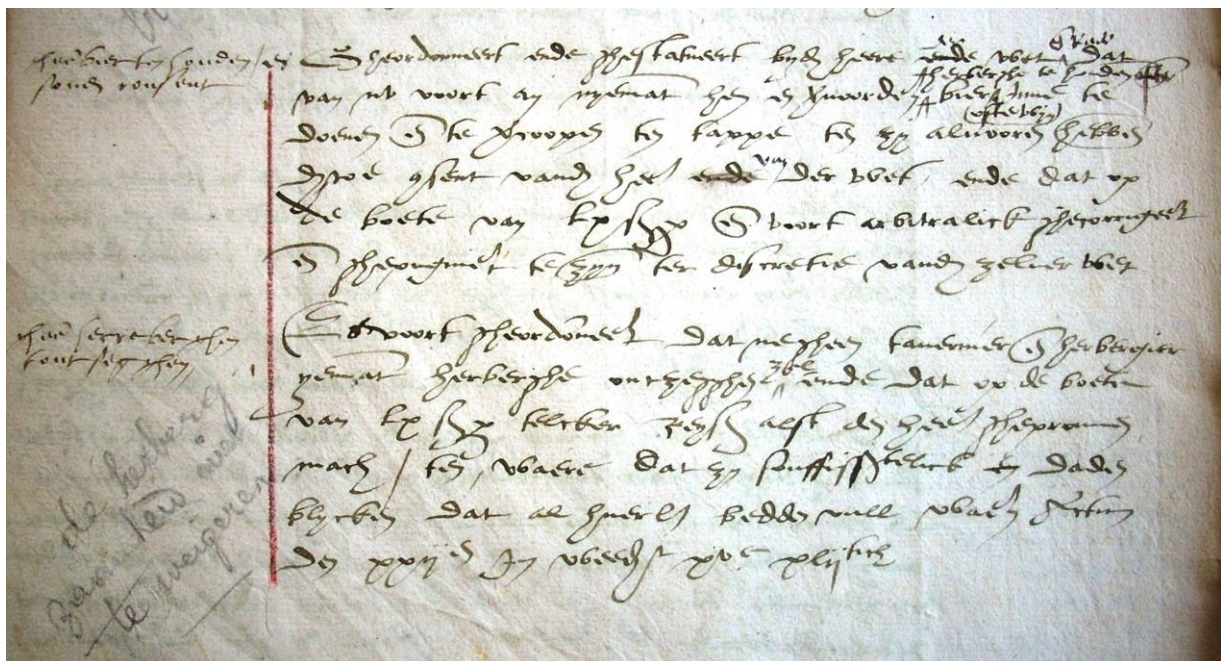
⁸ Wedemaand: juni

te betalen de zelfde schuld van heden over een jaar
 op de 6de juni 1543
 hierin wordt verbonden door de zelfde Mostaert
 het kaphout staande op twee gemeten en half bos
 waarvan de grond toebehoort aan meester **Jacob Stal**,
 met daarnaast nog al de jonge eiken die daarop staan
 en het voornoemde is hakhout is hout van de Dis
 Deze schuldbekentenis blijft geldig tot na een jaar na deze vooropgestelde datum

Actum de 26ste juni 1542
 Aanwezig de keurheren **Cornelis Vutendale** en **Jan Godduit**

22 Juni 1542 – **De herbergiers** – Resoluties blad 29 verso

Gheordonneert dat nyemant hem en vervoordere **herberghe** te houden,
 ofte bier ofte wyn inne te doene ende te vercoopen ten tappe,
 tenzy alvooren hebbende daertoe consent van den heere ende van der wet,
 ende dat up de boete van 60 pond paris
 ende voorts arbitrairelick ghecorrigeert ende ghepuniert te zyne, ter discretie van de zelve wet
 Dat negheen **tavernier ende herbergier** yemant herberghe ontzeggen zal,
 ende dat up de boete van 60 schele paris 't elcker reyse,
 alst den heer ghepraemen magh, ten waere dat al heurlieden bedden vull waeren
 Actum 22 in weedemaent 1542

Museum Catharijneconvent – De Verloren zoon

Er wordt geordonneerd dat niemand mag herberg houden, of bier of wijn indoen en ten tap verkopen, tenzij hij hiervoor de toelating van de heer en de wet heeft, En dat op de boete van 60 Parijse pond en verder scheidsrechterlijk gecorrigeerd en gestraft te zijn, ter discretie van de zelfde wet.

Dat geen tavernier of herbergier, iemand de herberg mag ontzeggen, en dat op de boete van 60 Parijse schellingen elke keer als de heer dit vaststelt, ten ware dat al hun bedden volzet waren.

Bemerkt alhier dat men met een herberg eigenlijk een plaats bedoelt waar men kon slapen.

1543 - De hop van Leonard Fuchs

Leonard Fuchs, die zijn naam aan de Fuchsiabloem gaf, publiceerde zijn kruidenboek voor het eerst in 1543; Al vlug verscheen er ook een Vlaamse editie van zijn boek. Over de hop vertelde hij het volgende:

Van Hoppe.

Cap. LVIII.

Den naem.

Hopencruyt heetet in Griecx Bryon ende in Latijn Lupus Salictarius ende in de apoteke Lupulus ende bi tijden oock humulus. De oorsake ende reden van dese namen cint men in onsen larijnschen herbario

Geslachte

Daer sijn tweederhande geslachten van hoppe / tam ende wildt/ also wi hierna sullen verclaeren. De tamme wort met groote neerstigheyt in sommige plaetsen geplant. De wilde compt van selfs voort. Faetsoen

De tamme hoppe brengt eerst jonghe schuetkens voort/die sijn rondt ende brynroot/sonder loof. Ende so haest als die mans lengde hooghe sijn/ so worden die stelen gants row/overall met cleyn doornen ende angelen beset. De bladeren sijn row ende donckergruen ende ghelijcken dloof van witten wijngaert. Aen de steel wassen witgeele bloemkens die sijn drueselachtich ende dick tsamen ghedronghen/bijna gelijk de wijndruyven/maer perfecter ende grooter. Ut de voorseyde bloemkens wassen gants bolle, dubbel lichte bollekens oft reskens/ende tusschendatselve leyt rouwaens ront saet verborgen. De wilde hop is in alder manieren de tamme hoppe

ghelyck.

Die plaetse daert wast

De tamme hoppe wort in duytschlant ter plaetsen daer geen en wijn en wast, in de hoven ende ackers gheplant totten biere. De wilde wast overall aen de tuynen/aen hegghen ende hagen/aen de grachten ende mueren/ende waer hy aenhanghen mach.

Den tijt

Eghen de leten comen de jonge schuetkens van de hoppe ut/ende daarna climpt hi op aen lange stanghen /ende in julio begint hi te bloeyen. Maer in augusto ende int beginsel van September so wort hi vergadert.

Die natuer ende complexie

Sommige scrijven dat de hop cout is van natuere. Dander seggen hi is middelbaer/dat is noch cout noch warm. Maer si dwalen op beyden sijden

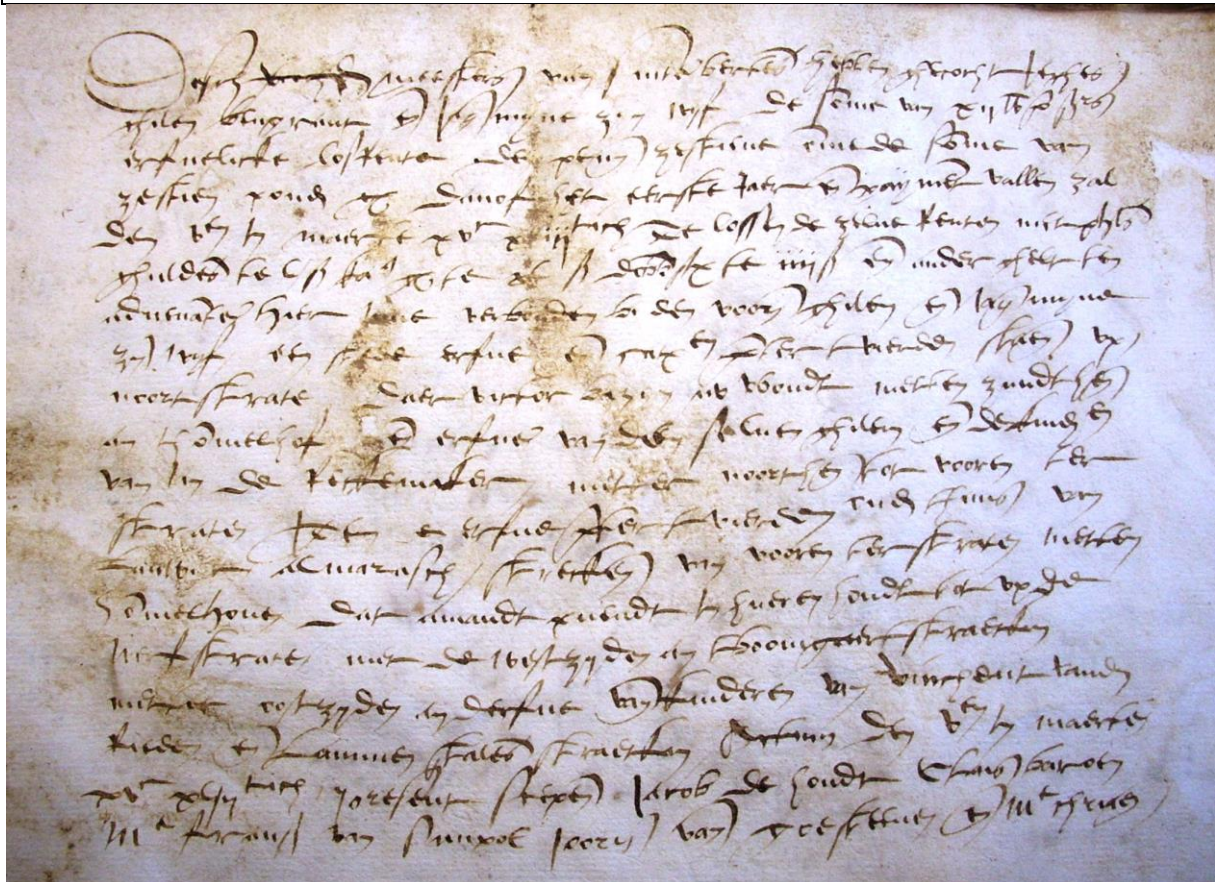
Want ghemerct dat den hoppe seer bitter is ende eenen stercken tueck heeft/so moet hi ut nooden werm ende drooge sijn inden tweeden graet. Desgelijcx so is oock de wortel van werme natuere.

Die dracht ende werckinge

Hop reynicht ende purgeert dat bloet/ende lost oock byederley gallen/ende doet alderhande geswel vergaen. De hoppen sijn goet den genen die dwater laden. Dat sap van hoppe row ingenomen/maect crachtelijcken camerbanck. Ende als hi gesoden wort/so is hi utnemende goet tot allerley verstoppinge van inwendige leden/maer hi en maect niet so seer weeck inden buyck. Dit voorseyde sap ende nat in de ooren ghedaen/verwaert die van alderhande vervuyltheyt/ende verdrijft den stanck die daerin is. Den hoppe ontsluit oock de moeder ende

lost die urine/ende heeft in somma alle operatien/ die Galenus den bittere dingen toeschrijft. De worde Iverdrijft allerley vestopheyt/ende sonderlinghe van de lever ende milte.

5 maart 1543 - Lening door de dismeesters van Sinte Bertens – SAP 394 - renten

Dischmeesters van Sinte Bertens hebben ghecocht jehghens **Ghilen Beugrant** ende **Jacmyne** zyn wyf, de somme van xij pond parisis sjaers erfvelicke losrente den peninck zestien omme de somme van zestiene ponden groten danof het eerste jaer te payment vallen zal den v-den in maerte xvc xliij tich te lossen de zelve rente met philips guldenen te l schele parisis - carolus te xl schele - dobbel stuuver te iij schel ende ander ghelt ten advenante hier inne verbonden bi den voorseiden Ghilen ende Jaqmyne zyn wyf een stede, erfve ende cathelen - preter⁹ tvierden **staende up de Noortstrate**, daer Victor Kazyn nu woondt, metten zuudthende **an thommelhof ende erfve van den selven Ghilen** ende de landen van Jan de Reckemaeker metten noorthende tot vooren ter straten tot de erfve preter tvierendeel¹⁰ ende thus van Laurens Almarasch streckende van vooren ter straeten **metten hommelhoven** dat Amandt Pueudt in hueren houdt tot op de **Werfstrate met de westzyde an tBoomgaertstraetken**¹¹

⁹ Preter – verminderd met

¹⁰ Vierendeel – één vierde van een gemet

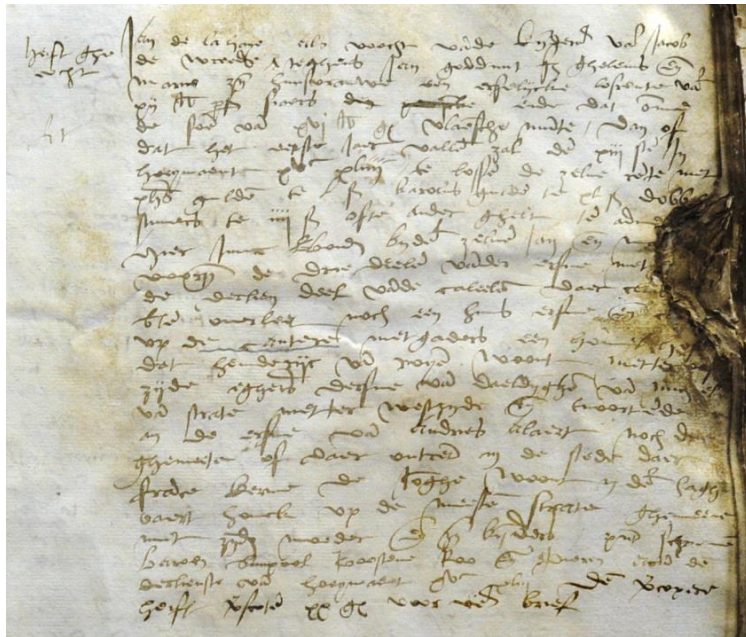

met de oostzyde an derfve van de kinderen van Vincent Tandriaen ende Lammen Stalen
straetken

Actum den vden in maerte xvc xliij tich

Present schepenen Jacob de Hondt, Clais Baroen, meester Frans van Simpol, Joorys van
Goosteene ende meester Frans Deroo

13 juli 1543 – Jan de la Haye geeft een lening aan Jan Godduut en Marie - - SAP 394 – Folio
56

**Jan de la Haye als voocht vande
kynderen van Jacob de Vreede
heift ghecocht jehens Jan
Godduut filius Gheleins ende
Marie zyn huusvrauwe**
een erfvelycke losrente van xij
pond parisis sjaers ende dat omme
de somme van xvj ponden
grooten vlaemsscher munte danof
dat het eerste jaer vallen zal den
xiiij ste in hoymaent¹² xvc xliiiij –
te lossen de zelve rente met
philipsghuldens te L – 50 - schele
– karolusghuldens te xl s- 40 -
chele – dobbel stuyvers te iiiij
schele ofte ander ghelt ten
advenante –

hierinne verbonden byden zelve Jan ende Marie voorseid de drie deelen vande erfve metter de
derden deel vande catteelen daer Clais ... overleet – noch een huus, erfve ende cathelen up de
Coutere metgaeders een **hommelhof** daer Henderyc van de Croye woont – metter oostzyde
jeghens derfve van daeldynghen¹³ van M... van Strate – metter westzyde ende tnoortende an
de erfve van Andries Alaert –

noch drie ghemeten of daer ontrent in de stede daer Frans Kerne de jonghe woont in de
Haghebaerthouck op de Meessestrate – ghemeene met zynen moeder ende zyn
kynderen

Present scepenen Baroen, simpool, Goosteene, Roo ende Pieren

Actum de dertienste van hoymaent xvc xliij

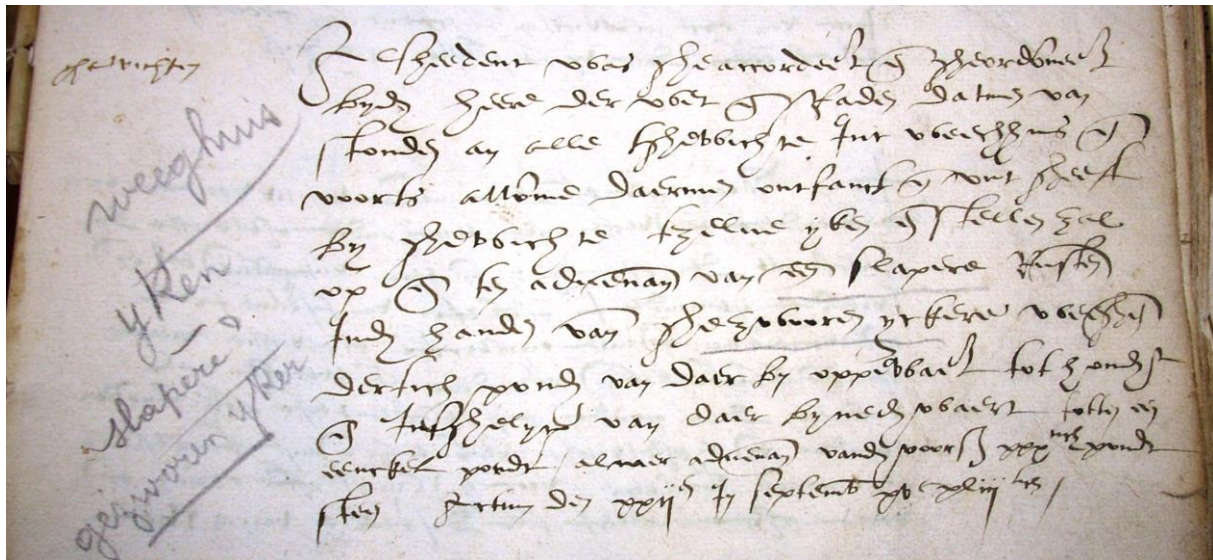
De vercooper heift verschoten xx gulden voor desen brief

22 september 1543 – **Het ijken van de gewichten** – SAP 467 - Resoluties A – folio 34 - 35

¹¹ Met het Boomgaardstraetken wordt hier effectief de huidige Boomgaardstraat bedoeld,
één van de weinige straten die zijn oude naam bewaard heeft.

¹² Hoymaent : juli

¹³ Aeldynghen : de erfgenamen

Item heedent was gheaccordeert ende gheordonneert byden heere den wet ende raden dat men van stonden an alle ghewichten int weechhuus ende voorts allomme daermen ontfanghen ende vutgheeft by ghewichte tzelve yken ende stellen zal op ende ten advenante van **de slapere** rustende inde handen van de ghezwooren ykere **wechende dertich ponden** van daer by oppewaertgs tot hondert ende insghelijckx van daer by neerwaerts totten een enckel pont alnaer advenante vanden voorschreven xxxtich pondt steen
Actum den xxijde in september xvc xliij tich

In 1543 was er dus ook al een weeghuus of een waag te Poperinge waar men vooral boter en hop woog. De ijker had de 'slaper' bij hem thuis. Deze slaper was het referentiegewicht waaraan alle gewichten dienden te beantwoorden en bedroeg in Poperinge een gewicht van 30 ponden. Op dezelfde dag werd ook de volgende ordonnantie gepubliceerd.

Den xxij in september xvc xliij
Zo was gheordonneert byden heeren en de wet ende raden vanden stede van Poperinghe ende bevolen eenyghelicken bij desen die coopen ofte vercoopen by ghewichte, cleene ofte grootte, dat zij lieden huerlieden ghewichte zullen bringhen totter ghesworen ycker binnen ghenachte (*ghenachte = gerechtsdag*) ende die daer doen verycken naer de slaeper van den stadt, eer ander stondt dat zij daermede vutgheven ofte ontfanghen zullen ende voorts van jaere te jaere zal een eyghelicken ghehouden zijn huerlieden ghewichte te doen ickenen, daermede zy vutgheven ende ontfanghen ende dat van sinte luycx dch tot aller heylighmesse op een boete van v schelle parsiis daer op den yvker stellen zal telcker reyse **het byteeken** vanden zelve jaere hebbende daer vooren van verstreten vi deniers parisis vanden sticke van thien ponden nederwaert ende van daer upperwaert xij deniers parisis ende zyn loot dat hyer toe doet betaelt ende van alle jaere van elck ghewichte te yckene tzy groot of cleene ende tbyteeken daer up te stellen ij deniers parisis

Item es voort
gheordonneert dat niemant
van nu voortan en
vervoordert te wegghen
**met eenich ander
ghewichte** dan zulck als
den ycker by zyne eede
vutghevende es
ende wierdt yemandt in
ghebreken van tselve te
contrarierende ende met
ghelycke ghewichte
tlaetsten ofte gheen
byteeken hebbende oft
andere te weegghen,
zal verbueren drie ponden
parisis telcker reyse als hij

bevonden werdt ende tghewichte verbuert ende an stucken ghesleghen
ter presentie vande heeren

voor zijn huus ofte craem ende voort ghecorrygeert ter discretie vande wet

Item is noch gheordonneert dat dat gheen persooone van buuten van wat stede ofte van waer hij
zij, alhier binnen Poperinghe zal wegghen met eenich ghewichte van buuten
nemaer alleenelick met alzulckdanich ghewichte als den ycker alhier vutghevende es
op de boete van iij pond parisis met correctie van dien bevonden waere doende
metgaders dat hemlieden es te kennen ghegheven waere

Item welcke voornoemde boeten ende bueren, d'officieren vande waeke ghehouden werden
t'onderhouden ende te corrigieren d'overtreders van dien
bijzonder in de butter, caes ofte fruyt maert ende al datmen ter maert by ghewichten vercoopt
danof de bestelders vander maert de correctie hebben zullen
alzo zylieden ghehadt hebben totten dache van hedent
overghevende de selve boeten die van binnen bevonden werden ter sue ghelicke ander boeten
ende die van buuten naer doude costume danof gheuseert
Actum ut supra

12 november 1543 – **Nieuwe accijnsen van de vier leden** – SAP 467 - Resoluties A

In 1541 laaide de oorlog tegen de Turken in Hongarije weer op en in 1543 sloot de sultan Suleyman I bovendien een informele coalitie met de Franse koning Frans I. Gezamenlijk voerden zij daarop een aanval uit op Nice, een strategische havenstad in handen van Karels bondgenoot, hertog Karel III van Savoye. Vandaar dat Keizer Karel in permanente financiële nood zat en een zoveelste bede deed om geld te verzamelen. Ook in Poperinghe dienden deze centen verzameld te worden en op de 12de november 1543 werden de nodige ontvangers aangesteld:

Als hedent desen xij de in november xvc xliij

Zo was by scepenen, kuerheers ende raden vander stede van Poperinghe

Pieter Descritutre

ghecommen ende ghestelt ten ontfanghen van **de verhooghinghe van de assissen vande biere** alhier binnen dese stede, kuere ende heerlichede ghesleten, **Maerten Debuckere** ten ontfanghe van **de assysen van de wynen** ende **Francois Diedeman** ten ontfangher van alle dander *quallivotten*, de welcke byde majesteit ghestelt naer d'inhouden van zijne placcaeten up het gouden ende silvere laken, fluwelen cradinosinne, ostaden, halfostaden, sayen, camelotten, brussche pattinnen, ene alle ander soorte van wullen ende lynen lakenen, metsgaders ossen, koeye, kalvers, swynne, scapen, oieren scapen ende dierghelicken beesten ende dat omme de **iiijc dusent croonen** te furnieren ende van den zyne majtsteit byde vier leden slants gheconsenteert ter restistentie van zyne vianden
Actum ut supra

Jaar 1544

20 februari 1544 – **Handelszaken gedaan in herbergen binnen de 24 uren verbroken worden** – SAP 467Resoluties A – blad 43

Item es anderwaerf gheordonneert ende ghestatueert by den heerre, de wet ende raeden, dat van nu voortan, van alle coopmanscepen, contracten ende voorwaarden die gheschien ende ghemaectt sullen werden in tavernen, men zal de zelve sulcke contracten, coopmanscepe ende voorwaarden moghen berouwen binnen 24 heuren, eerst daernaer volghende

Mits by den zelven berouwere te betalen ende up te legghen lyfcoop,¹⁴ godspenning ende al datter up verschoten ende ghegheven es, 't sy stelleghelt ofte ander ghelt, ende daer gheen lyfcoop ghestelt en es, werd den voornoemde statuten ghehouden te betalen 't geheele ghelach¹⁵, metsgaeders ooc boven dese **een dobbel stuyver van elc pond groote van al soo vele als de coopmanscepe bedraeghen sal.**

Welcke dobbel stuyvere de weert daer de voorseyde coopmanscepe ghebeurt es, zal ghehouden zyn deughdelyck ende ghetrouwelick 't ontfanghen ende over te bringhen in de handen van de dischmeesters van St. Bertins,

¹⁴ Lyfcoop : WNT De drank (wijn, bier enz.) die bij het sluiten van een koop, thans vooral bij een openbare verkoop, vroeger ook wel bij een verpachting, door koper (pachter), verkoper (verpachter) en getuigen (mnl. *lijfcoopsliede*) gedronken en door den koper (pachter) betaald wordt; voorheen ook wel het geld dat voor dien drank gegeven werd, en bij uitbreiding: fooi, drinkgeld. Zie verder over het woord, dat nog in vele dialecten in verschillende vormen (*lij(f)koop*, *lijkop*) bekend is, VERDAM, in *Tijdschr.* 11, 237 volg. — Verg. LIEFKOOP.

¹⁵ Het ghelach = de ganze vertering

ten eersten zondaeghe van 't statuut, up de verbeurte van 't dobbel te betaelen van 't geene die hy ontfanghen heeft ofte ghehouden was te ontfanghene.
Actum 20 in sporckele 1544

26 februari 1544 – Fransois van Amele heeft schulden bij Pieter Hazebaert - SAP 394 – Folio 67 – Renten

Fransois van Amele heift al wettelick ghekendt schuldich zynde **Pieter Hazebaert** de somme van xvj pond grooten vlaemsscher munte – te betaelen bin v – 5 - jaeren – te weten deerste iij jaeren xxxvj pond parisis sjaers ende de twee laetste jaeren xxiiij pond parisis wanof teerste jaer vallen zal te baefmesse xvc xliiij ende also voort van jaere te jaere totter vulle betalinghe zoot voorseid es

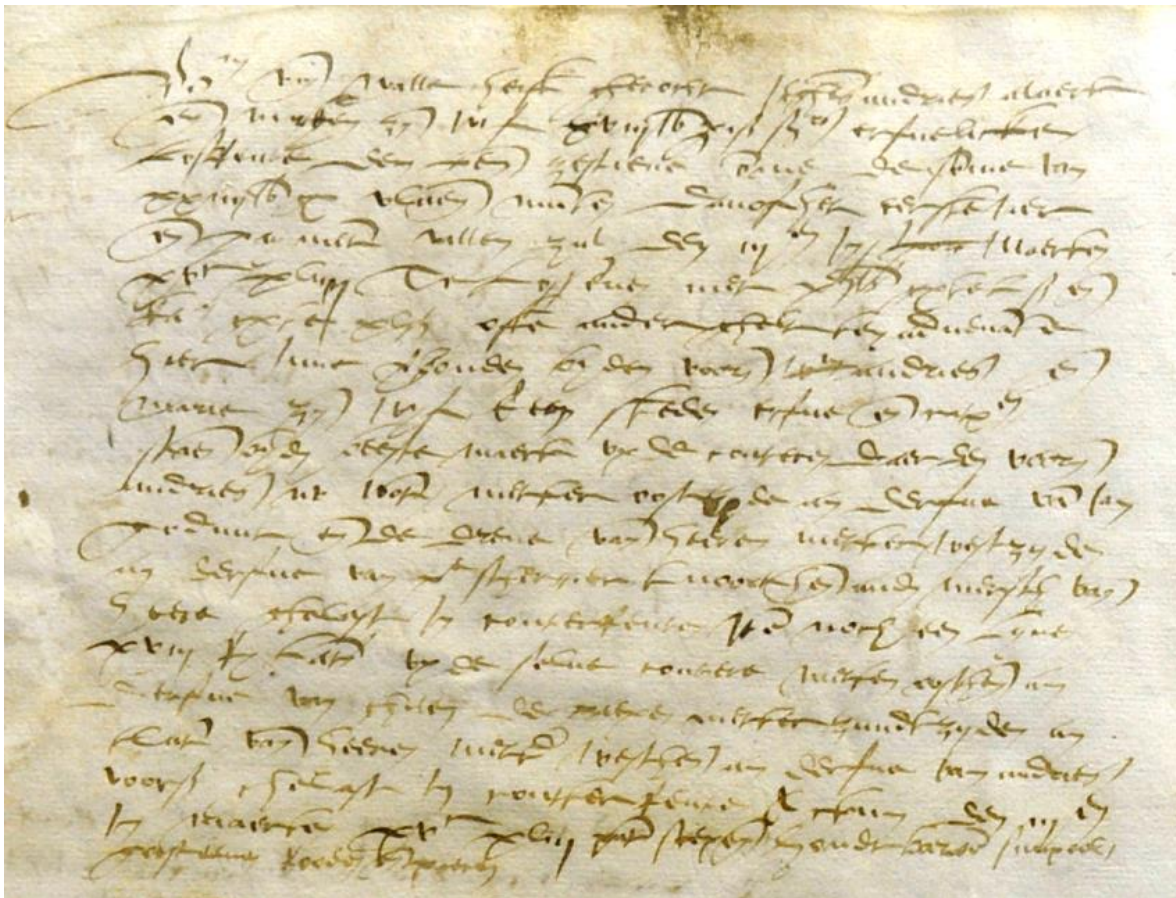
Hierinne verbonden byden zelven Fransois alle de catheilen – drooghe ende groene – cleen ende groot staende inden Eeckhouc op de gront van relicta Jooris de Clercq metgaders alle zyn inhaven, beesten, **hommelpersen**, messen ende alle zyn goet – present ende toecommende – waer tzelve ghestaen ofte gheleghen zy –

Ende inden datter lynwaet, clederen, willen op de voornoemde inhaven weder ghehouden de grondenaer te garanderen tot xij pond parisis sjaers – desen chaerter en gheduert nyet langhe dan een jaer

Actum dat laetste payement ghevallen es

Actum de xxvj in sporckle xvc xliij

Present kuerheers Clays Verdoene ende Jan Godduut

7 september 1544 – Octrooi op de bieren vernieuwd – SAP 467 - Resoluties A

Gheordonneert byden ghemeene wet ende raden dat dofficieren van de biere huerlieden eedt vernyeuwen zullen op tonderhouden van huerlieden kuere ende zonderlinghe op de sacke van **'t blasen van 't vleesch**

Acctum den ijde in september xvc xliiiij

Bij het 'blazen' van het vlees peuterden de beenhouwers aan het vlees zodat dit er voller en zwaarder uitzag. Het was een truuk om oud vlees jonger te laten uitzien en dit was verboden.

Ende voort gheordonneert op 't vertoogh van **Guillard de Cherf**, ontfanger van de imposte vanden quartier ende stede van Yper

dat men tadvis van de wet ende raeden omme zenden zal by

gheschrifte

te weten dat zylieden wel van de advise zijn dimposte van de assyse op de groote bieren te verdobbelen ende – zonderlinghe dat tbier dat op 't platte landt ghestelt en zal worden, also vele gheven zal inde imposte als 't zelve bier gheeft in assisse ende impost tsamen binnen inde stede –

ende voorts van alle de vutvaerten coopmanschepen eenich impost

alzo wel vander cooper als van den vercooper te heffen,

tzy den lx d penninck ofte anders ende dat men d'imposte op de particuliere coopmanscepe waeren zoude

Actum ut supra

Es ooc gheordonneert ende ghelast de wet debvoir te willen doen omme **t'octroy van de biere** ende wyn te vernyeuwen ende te vermeersen, te weten de groote bieren als **kuete, inghelsche bier, knol, dobbel ende enckel oostersch bier, crabbelaere** de vierden penninck ofte de kuete, knol xxx schele ende het inghels bier xl schelle wel verstaende tgene gheimpetreert hebbende dat men dat nyet useren en zal noch heffen ten zy alvooren de raden opgheroupen zynde metgaeders ooc de notable vande stede in pretense ghetale

actum ut supra

in de marge

metgaeders ooc ij schelle parisis op elcke tonne alhier ghebrouwen daerboven de stede accysen

*Volgens de website 'Bierpegel tijdens het ancien régime' van Ivan Derycke werd **de knol** te Antwerpen in 1506 als volgt gebrouwen:*

*"Dit bier geheeten **knol** sal worden lanck gebrouwen vuytgevens L vaten. (50 vaten)*

*Hier soudemen nu eertyts inne doen VI veertele **terwen** tot twintich stuyvers gerekent facit VI gulden.*

*Item nog twintich veertelen **gersten** gestelt op tweelf stuyvers de veertele facit XII gulden.*

*Item drientwintich veertelen **haveren** tot seven stuyvers gerekent facit VIII gulden I sts.*

Ende voer de hoppe ende berninghe (brandstof) te samen IIII gulden"

Dus de m:out werd samengesteld 6 delen tarwe, 20 delen gerst en 49 delen haver.

Crabbelaar – bier kunnen we waarschijnlijk gelijk stellen met inlands gebrouwen ‘dubbel’ bier. Momenteel wordt er terug een Crabbelaar-bier gebrouwen te Gent.

Het woord ‘Crabbelaere’ kan ons nu raar klinken, maar het is eigenlijk gewoon de volksnaam van de vierstuiverspenning van Keizer Karel. Zinspeling op de afgebeelde Keizerlijke Adelaar.

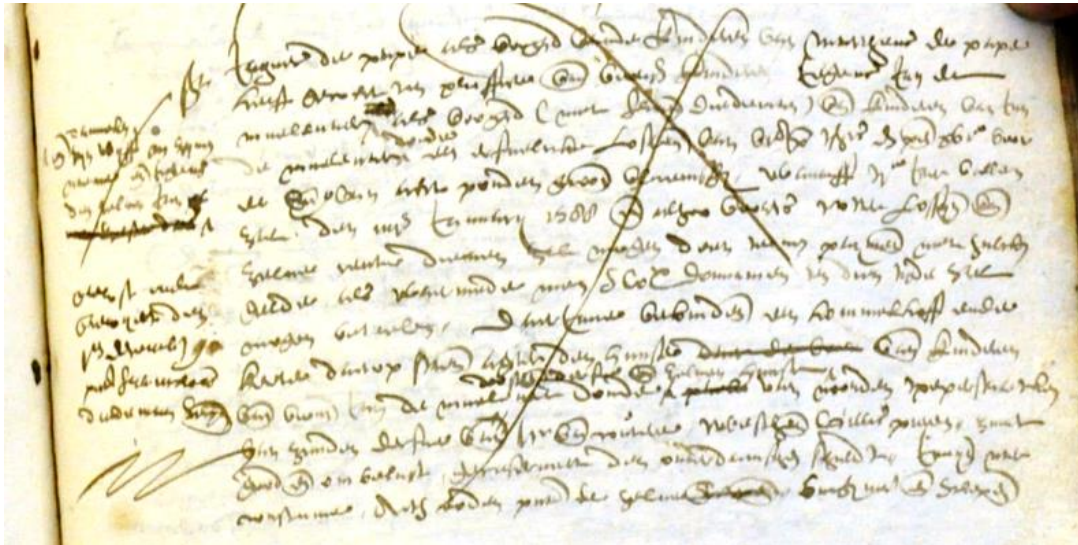
De Crabbelaere met de adelaar die aan het krabben is.

3 november 1544 – Lauwers Puendt heeft schulden bij Jan van Bethalem - SAP 394 - Folio 75

Lauwers Puendt kendt wettelick schuldich zynde Jan van Bethlehem de somme van xxvj pond parisis te betalen de selve somme by thien ponden grooten ghereet ende twee ponden grooten **ter couden ypermaert** eerstcommende – noch twee ponden grooten ter **assentiemaert** daer naer xvc xlv tich ende danne van assentiemaert ter assentiemaert vier ponden gooten sjaers totter vullen betalinghe - hierinne verbonden byden voornoemde Lauwers een huus, erve ende catehelen staende op de **Werf** - twelcken hy Lauwers jeghens den zelve Jan ghecocht heeft metter noortzyde op tstraetken - metter zuudtzyde an **thommelhof** van meester Pieter Lauwic
Actum den iij in november xvc xliij tich

Naast deze eoudste akten uit de 16de eeuw, voegen we er ook nog enkle interessante ‘jongere’ akten rond de hop erbij:

16 februari 1587 – Hommelhof langs het Peperstraatje – SAP 395 – Renten

Jacques de Pape als vooght vande kynderen van **Mattheus de Pape** heeft ghecocoht ten proffite vnde voorseide kinderen jehens **Jan de Muelenaere** als voogd - met **Frans Diedeman** - vande kinderen van **Jan de Muelenaere** doude - een erfvelicke losrente van vj pond parisis tsjaers - den penninck xvj - voor de somme van acht ponden grooten vlaemsch - wannoff tjste jaer vallen zal den iiij januari 1588 – ende also voorts totte lossinghe vande zelve rente die men zal moghen doen teenen payement met zulcken gelde als waarmede men sconincks domainen ten dien tyde zal moghen betaelen daerinne verbindende **een hommelhoff ende keete** daerop staende achter den huuse vande kinderen vande voornoemde Jan de Muelenaere doude - doostende derfve ende zelve huuse - van noorden **tPeperstrraetken** - van zuuden derfve vande Pieter van Coutere - twesthende Gillis Pieren – zuuver goed ende onbelast - ghereserveert den Overdamsche schult – innynghe naer coustume -

Actum eodem present de zelve burchmeester ende schepenen - Everaert - Vande Schottere - Frans de Vos - Jan Fobert - vervanghende Loys Makeblyde

Ik heb een kruis getekend op de Ferrariskaart – circa 1775 – waar zich het hommelhof met de keet zich bevond.

Intendit met resumptie van de heeschere omme de weduwe van **Mahieu Voet**, heescheghe jehghens **Robert van Rouvroij** opposant, verweerder, dienende voor ulieden myne heeren burchmeesters ende schepenen vander stede van Poperinghe

Christiaen Moenaert - Pieter Roelen ende zyne huusvrauwe

Alvoren omme myne heeren kennelick te maeken de waerheyt van dese subjecte materie – es warachtich hoe dat dese heescheghe vrocht heeft anden verweerder den plocq van alle **de hommele op de perssen** staende op thommelhoff vande heescher jehghens over **de couterebrugge**

Op de Ferrariskaart van rond 1775 – zien we rechts langs het cijfer 71 de Couterbrugge over de vaart liggen. Het hopveldje waarover sprake zal dus in het stuk met het nummer 71 gelegen hebben.

midts dat den verweerder daer vooren ande heeschege leveren moest drie hondert ende vichtich droghe hommele - vande aste commende - goet leverbaer goet vande zelve valeure ghelyck als

Boudewyn Bueten

plocken ende droghen zoude –

welcke voorwaerde zo ende waerachtig es

Op welke vertooch myne voornoemde heeren believen te hooren ende examineren dese ghemargineerde personen met wiens ghetuughenesse de heeschege haer verdraecht.

van welke leverynghe nochtans den verweerder danoff ghebleven es in ghebreke

maer inde plaetste van hommelle te leveren naer den teneur vande voorwaerde,

heift hy ghebracht ende ghepresenteert

zulcken plocq van hommelle, **schandelues ende niet verandwoordelick** –

werdich tweemaal ghebrant te zyne waert mueghelick van doene.

daeromme de heescheghe concludeert ten fyne

dat ghy myne heeren

sententie definityf ende over recht

den verweerder ghecondempneert wort ande heescheghe te leveren alsulcke hommelle als

boven by heessche gheroert

ende voort ghecondempneert inde costen vander instantie ter tauxatie

employerende in als tbenigne offytie vande juge.

De getuigen die opgeroepen waren om 'oircondschap' te geven, waren dus Pieter Roelens, die blijkbaar 'procureur postulant deser stede' was, dus kandidaat advocaat voor deze stad – oudt xxxix j- 39 - aren oft daerontrent.

Hij bevestigd de verklaringen van de aanklaagster net zoals Janneken, zijn huusvrouwe - oudt 36 jaar en Christiaen Moenaerts filius Gheleins - oudt 39 jaar.

Op de 27ste februari 1601 komt het antwoord van de verweerder.

Reprochen ende contradictien omme Robert van Rouveroye verweerder opposant over eender zyde

jehgens ende in prejudicie van het ydelen vulle, negheene ende insuffissant beleedt van oirconden

twelcke mainteneert ghedaen thebbene de weduwe van **Mahieu Voet** heescheghe ter andere voor mijn heeren burghemeesters ende scepenen der stede van Poperynghe

1

Alvoren inde plaetse van reprochen zo employeert dese verweerder tot zyne invocatie, ontlastynghe ende absentie, zynen intendit ende positien

ter dese instantie met zyne en questie ende informatie voor ulieden gheproduceert ghe-exhibeert daerinne hy allersins es ghefundeert

2

Ende als eyst zo, dat in conformiteyte vande gheschreven rechte - institut de locat et conduct finali, que partinum expressa con ventione promissa fuerunt, mecnom et que ex bone et quo prestari debent, hyc in contractu fervanda sunt

dat dheescheghe haer schuldich es ende behoorde te regulieren in zulcx, als tusschen partyen litiganten es ghestipuleert ende besproken gheweest,

ghemerct zy niet en es gheresilveert¹⁶ noch en heeft in tyden ghepoeniteert¹⁷ van zulcx als tusschen haer en dese verweerder es besproken ende gehandelt gheweest.

3

Noghtans ter contrarien van dien en vermochte dheeschereghe niet haer te onderwinden ende te moeyen metten plocq vanden verweerder,

achtervolghende de passagien ende de deductie vanden intendit vande opposant verweerder.

4

Inder voughen ende vormen dat dheescheghe ten tweeden artikel van haeren intendit, haer beclaeghende ende dolerende¹⁸

(ten onghelycke nochtans ende zonder legitime oirzaecke ofte redene)

van de hommele scandaleuse ende niet verandwoordelick, zo zy zecht weerdich tweemael ghebrant te wesene etcetera

die den verweerder haer zoude hebben ghelevert

tzelve heeft haer zelve te impliere ende te wytene ende gheenssins met dese verweerder die daarvan is inculpable ende onbeschuldigh

5

Ghemerct dheescheghe ende complainante vande zelve hommele die zy by haeren expressen laste ende advies in zulcke voughen heeft ghedaen plocken

ende zelve met haeren handen gheploct heeft,

vande verweerderr heeft één hondert en vyf en dertich ponden

ghedrooghde ende bereede hommele ontfanghen ende daarmede haer ghehouden - vuldaen ofte ghecontenteert¹⁹.

6

Bij welcken heeft dheescheghe groot onghelyc ende doolt grootelicx te commen querelieren²⁰ sverweerders laste,

---

¹⁶ Resilveren = besluiten

¹⁷ Peniteren = penitentie krijgen

¹⁸ Doleren = zich beklagen

¹⁹ Contenteren = content of tevreden gesteld

²⁰ Querelieren = kwestie zoeken – ruzie maken

driehondert ende vichtich hommele, goedt leverbaer goet,
vande zelve ghewasse etc. volghende het abusyf te kennen gheven vande zelve heescheghe
ten eersten artickel
van haren intendit, ant al tzelve haer ondueghdelick maintien, es der naecte waerheyte
contrarie.

7

Ende dat tot confirmatie van haeren erreure²¹ ende abuse, dheeschereghe pooght haere te
bedeckene ende voorderen met de depositie ende het verclaers
van Christiaen Moenaert, oirconde van wegghen dheescheghe ten inhouden vande zelve
artickel gheproduceert -
Sustineert desen verweerder dat tot zyn belydinghe en zal in prejudicie²² ende ten naedeede
van de verweerder in dese zaeken,
worden gheadjoustert²³ foy ofte gheloove als invalide ende insouffissant²⁴ by dat den voix
van eenen en es negheenen

De stem van één persoon – was dus eigenlijk geen stem.

8

Ende zo verre als raet het beleedt van de twee andere ghemargineerde persoonen opden zelve
sheescheghes intendit,
ghemerct alle oriconden moghen zyn gheproduceert in civile zaeken (als es het cas
questieux) de ghone die van rechts wegghen tzelve niet verboden en es -
zo reprochier²⁵ den verweerder den vrouwe persoon aldaer ghehoort, als gheenssins te
gheloove –

omme de cranckheyt vande natuere ende onghestadicheyt van alle vrouwepersonen
metghaders ob mulierum - met meer andere redenen by rechte ghededuceedt.

9

Ende de resterende manspersoon als procureur ende solliciteur gande heescheghe,
domesticq²⁶ ende familie van diere, ghemoet by raede ende zyn ingheven wesende auteur
vander zaecke questieuse, wederlegt desen verweerder expresselick.

10

Boven dat de zelve twee oirconden daeghelicx ten huuse vande heescheghe frequenterende
alzulcx als zy hebben ghedeposeert byden zelve intendit,
tzelve alleenelick hebbende van hooren zegghen want ten deghen vande questieuse stipulantie
zy respectivelick en connen metter waerheyte hebben
verclaerst by ende present gheweest thebbene daer den coop in questien gheschiede.

Midts welcken dese verweerder employerende ten desen de qualiteyt van de reprochen in
rechte ghefundeert,
ter nulliteyte van sheehghes beleede ende questie –
concludeert
ende dit alles zonder prejudicie van het beleedt van sheehghes oirconden in dese zaecke
daertoe hy in tyden en wylen heeft ghedaen alle behoirelicke debvoiren, zo myne heeren
kennelic es

---

²¹ Erreure = vergissing

²² Prejudicie = inbreuk op het recht

²³ Adjousteren – in overeen stemming brengen

²⁴ Insouffisant = onvoldoende

²⁵ Reprochieren = verwijten

²⁶ Doministicq = knecht

protesterende by dien te blyvene in zyn gheheel ter cause voorsien nietjeghenstaende den staet ander subjecte zaecke.

Copie par Coninck

20 mei 1602

De verweerder antwoordt hierop en verklaart:

Inden eersten dat hy niet en ignoreert²⁷ vander ghestipuleerde leverynghe van zekere qualiteyt van hommele totten nombre van driehondert en half drooghe goet

byden verweerder van dheescheghe ghecocht,

ten tyde dat die stondt up sheescheghes grondt up de peertsen,

nemaer niet inden vormen ende manieren zo dheescheghe allegiert ende verclaerst.

want dat dheescheghe des donderdaeghs ende vrydaeghs voor onsen vrouwen dach Belle feeste, ten jaere zesthien hondert ende een, laetstleden,

es ghecommen in haer hommelhof,

ten tyden als den verweerder daer ontledich ende bezich was met de zelve zyne ghecochte hommele te plocken

up de voornoemde twee daeghen

zij heescheghe zelve heeft gheploct de zelve hommele tot haeren poste ende gheliefte

overzulcx dat desen verweerder egheen meestere en was van zyn ghecochten goede.

Item ende van dat de zelve heescheghe alleene haer was onderwindende²⁸ metten zelve

plocq, willende expresselic ende lastende by dien zy zelve

de plockeghen vande verweerder,

dat zy aldus ende also tot gaere gheliefte ende ghebode zo commande,

de subjecte sheescheghe hommele zouden plocken

met de circumstantie daertoe dienende,

believe mijne voornoemde heeren te hooren ende examineren de naervolghende personen als ghetuyghen in deze zaeke

Jaene, dhuusvrouwe van Guillaume Guillaert

Mariette, dhuusvrouwe van Jacques de Mey

Ende van ghelycke

smaendaeghs daernaer

wesende den eersten dach van de Belle feeste

dat dheescheghe es interativelick ende andermael

ghecommen int zelve hommelhoff by de zelve plockeghen

ende heeft wederomme haeren ghelast ende bevolen espresselic

te plocken **de groene blaederen** van de zelve hommele

ende de zelve in sticx te treckene etc.

met ghelycke circumstancien believe etc. *te examineren* de voornoemde vrouwe personen.

overzulcx dat dheescheghe vande zelve hommele

die zy by haeren expressen eyghen wille ende laste zo advies ende in zulke voughen als

vooren gheseyt es

heeft doen plocken ende zy zelve gheploct heeft, vanden verweerder heeft ontfaen in

leverynghe een hondert vijf en dertich ponden hommele etc.

Midts welcken in suppplemente van preuve ende tot confirmatie van sheeschereghes intentie dat zulx es de gherechtigheyt deser verweerder

---

²⁷ Ignoreren = ontkennen

²⁸ Onderwinnen = zich bezig houden met

in confortantie van dien presenteert zijnen eedt; zo verre tzelve noodt zij etc.

Met dit antwoord van de verweerder, beschuldigt deze de eiseres dat zij zelf verantwoordelijk was voor de slechte pluk, met opgedragen te hebben aan de 'plokkegen' – met de groene bladeren – te plokken en in stukken te trekken.

We vonden nog een antwoord van de eiseres; zij stelt:

Ende omme te reprocheren de onwaerachtighe redene ende propoosten by den verweerder hier voorghestelt de heescheghe en wil ygnoreren ofte zoe (*zij*) es ghecommen int hommelhoff ten tyden dat men plocte ende de plockeghen ghebeden dat zy de zelve hommelle **cuusschelick** (*fatsoenlijk en zuiver*) zouden plocken maer naer den hant van doen – *toen* - mach den verweerder ghecommen zyn ende de zelve plockeghen ghelast te plockene **rype ende groene** al dat voor de hant quam alsoo 't wel ghebleken es **by de hommele die noch es ten huuse van Michiel Staessen.**

3

Also oock den verweerder buuten de waerheit te kennen gheift als dat hy ande heescheghe zoude ghelevert hebben een hondert en vichtich ponden hommele ende en es maer hondert ende vyvendertich ponden zoodat den verweerder in al dese zaeken bevonden es eene die grotelicx de waerheit mist.

4

Ende behoudens dese ghetuughen yet ghedeposeert hebben in prejuditie ende ten naerdeele vande heescheghe of den inhoudt vanden inhouden over waerachtich – de heescheghe wederlegt de zelve vut causen tselve maer twee vrouwen zyn ende oock domystycken ofte groote kennesse ende alleranse hebben met den verweerder also oock den verweerder eensdeels te laete up es om zynen proufve te doene stellende tselve inde despositie van mijne voornoemde heeren ... Midts welcken concludeert als tanderen tyden etc.

6 juni 1602

Een uitslag van dit proces, hebben we niet gevonden; maar het is een prachtige illustratie van de 'plukproblematiek' die zich rond 1600 kon voordoen.

Sinte Catharina ?

Bouw en restauratie Sint-Bertinuskerk Poperinge tS1gpo8nsuoarhecd ·

Historische opname van het H. Catharinabeeld uit 1960 (fonds het Wekelijks Nieuws).

Voor wie wat meer historische achtergrond wil lezen, volgt hierna de synthese uit het bestek voor de conservering en reproductie van het beeld.

De historische achtergrond van het beeld is niet bekend; de meest plausibele hypothese wordt hierna besproken, waarbij wordt aangenomen dat het om een historisch belangrijk middeleeuws beeld gaat.

Het beeld heeft een grote emotionele waarde in Poperinge. Het heeft veel kunstkenneren en heemkundigen geïntrigeerd en tot artikelen over het beeld verleid.

Het verhaal dat dit het enige beeld van de Sint-Bertinuskerk zou zijn dat de beeldenstorm zou hebben overleefd, is quasi hét vertrekpunt van een gidsenbeurt in Poperinge.

Uiteraard is het foutief aan te nemen dat er voor de beeldenstorm een rijk beeldenprogramma bestond op deze kerk en ook dat het beeld voor deze plaats / blindnis geconcipeerd zou zijn.

Meer nog : het beeldenprogramma dat we aan het exterieur van de drie Poperingse kerken zien, is eigenlijk grotendeels een toevoeging van 19de- en 20ste-eeuwse restauraties, zoals in de publicatie over de Sint-Bertinuskerk uitvoerig is aangetoond.

Enkel de kopjes van de aanzet (onderkant) van de vensteromlijstingen in de kerken gaan op oudere periodes terug.

Bernard Dehouck, auteur van een wandelgids over beeldhouwkunst in Poperinge, heeft in 2007 vanop de hoogwerker het beeld bestudeerd samen met Gerard Thienpont uit Eke (restaurator beelden) en kunsthistoricus Paul Verbraeken uit Merchtem.

Deze specialisten kwamen op basis van de attributen (kroon, boek met slot en wellicht een zwaard) tot de conclusie dat het om **Catharina van Alexandrië** gaat.

Op basis van een merkteken in de kroon, werd geconcludeerd dat het om een middeleeuws beeld gaat.

Recent in 2020 werd door specialist restaurateur van stenen beelden **Luc Rossen bevestigd dat het beeld allicht middeleeuws is.**

De toeschrijving aan de **H. Catharina** en de ouderdom van het beeld leidt ons tot de hypothese **dat het beeld van de Sint-Catharinakapel** afkomstig zou kunnen zijn en het beeld na de afbraak van de kapel in de Sint-Bertinuskerk zou zijn bijgeplaatst.

Historisch onderzoek van Kristof Papin van de Vroonhofs site enerzijds en in het kader van de publicatie over de Sint-Bertinuskerk anderzijds, ondersteunt deze hypothese.

Het beeldje van ca. 60 cm hoog is in ieder geval zeker niet gemaakt om specifiek op deze plaats, hoog boven het koorvenster, te worden geplaatst. Zowel de schaal en als de verhoudingen kloppen niet hiervoor (reeds vanaf de middeleeuwen werd rekening gehouden met aanpassingen van de verhoudingen van het hoofd e.d.m. in functie van de perspectivische vervorming als een beeld vanaf beneden moet worden bekeken). Een plaats (bijvoorbeeld) boven de inkompoort van een kapel, lijkt wel een mogelijkheid te zijn.

De Sint-Catharinakapel - in het verleden foutief als de historische voorganger van de Sint-Bertinuskerk aangeduid. De kapel was een aanhangende van de proosdij op het Vroonhof. Tot in de 16de eeuw komt de Catharinakapel voor in de bronnen, als plaats van ontvangst. Er wordt aangenomen dat deze kapel ten laatste medio 17de eeuw is afgebroken.

Het is dus aannemelijk dat het beeld afkomstig zou zijn van deze kapel, en bij een gelegenheid als aandenken een nieuwe plaats kreeg in de gevel van de Sint-Bertinuskerk.

Het dichtmetselen van het venster - in 1720 in combinatie met de plaatsing van het nog bestaande O.L.Vrouwaltaar - zou een dergelijke gelegenheid kunnen zijn geweest. Maar het zou evengoed iets vroeger of later kunnen zijn gebeurd.

In ieder geval zien we het beeld al staan op een fotoopname van 1860 van de restauratie van de gevels onder leiding van J.J. Van Ysendijck. Op die foto is de restauratie van het zuidkoor gestart maar die van het noorkoor nog niet. Enkele jaren later zou bij restauratie van het noordkoor het baldakijn (troonhemel of het erdakje boven het beeld) worden vervangen door het exeplaar dat we nu nog kennen - zo leert ons vergelijking van foto's.

De consolidatie van het H. Catharinabeeld is gestart. Het beeld kreeg gisteren twee behandelingen met steenversteviger. Begin augustus zal het beeld worden afgenomen om verdere conserveringswerken uit te voeren. Pas eind dit jaar wordt de nis opnieuw gevuld. Een replica in natuursteen zal worden geplaatst, met aanvullingen tot het uitzicht dat het beeld nog had in 1960 (oudste detailfoto's). Het originele beeld zal dan een plaats krijgen in het interieur van de kerk.

En dan gaan we over naar een discussie die plaats vond op facebook. Het was Henri Vandenberghe die erder stelde dat het beeld een Onze Lieve Vrouwebeeld was.

Henri Vandenberghe

In elk geval prachtig dat er met historische details wordt gezocht naar wat de oplossing "kan" zijn. Vanuit attributen heb ik problemen met de sleutel die de figuur bij heeft. In SAPpig ging ik daar even op in, maar ik blijf met een onopgeloste vraag...SAPpig 2010, blz. 22: * Meuk è kjè etwat verteln?

Hij kreeg een antwoord van architect Dries Vanhove.

Dries Vanhove

Beste Henri, hierna volgt de theorie van Bernard Dehouck en zijn contacten hierover.

Het is een gekroonde heilige, het beeld draagt een kroon.

In de handen draagt het beeld een tamelijk groot boek, ingebonden type (ter hoogte van de buik) met in de linkerhand een sleutel. Het boek zelf heeft een slot.

In de middeleeuwen waren de belangrijkste boeken onder slot (waaronder de H. Schrift).

Enkel de personen met een sleutel hadden er toegang op.

In de linkerhand heeft het beeld een sleutel, die toegang gaf tot de ' wijsheid'.

Het gaat hier over een schriftgeleerde..

Boven het voorhoofd is de verbreding, dit is geen haar, maar een doek dat over het hoofd op de schouders rust en dan schuin afloopt als een volledige kapmantel.

Het beeld is het beeld van een vrouw.

Een gekroonde vrouw, die toegang had tot de wijsheid van de Schriften.

In de middeleeuwen zijn er maar zeven gekroonde vrouwen gekend en slechts één die als schriftgeleerde bekend is geworden.

Dit is de H. Catherina van Alexandrië.

Als je de levensloop van de H.Catherina overloopt, lees je dat ze zo goed de schrift beheerste in Egypte, dat men een dertigtal wijsgeren naar haar stuurde om haar te bekeren.

Resultaat was: de wijsgeren werden bekeerd.

Dit betekende haar doodvonnis, maar dit mislukte telkens: ze werd op een rad gebonden en er ontstond op dat moment een groot onweer dat het rad doormidden brak.

Dit is de beroemde schilderij van Carvaggio.

Ten slotte werd ze onthoofd.

Het attribuut in de rechterhand bewijst dit eveneens: de schuinte die overblijft is verticaal schuin onder hoek van 85 graden en is wellicht een zwaard.

De discussie die hier eigenlijk afgebeeld staat; Onze Lieve Vrouw of de heilige Catharina duurt al een hele tijd.

We waren dan ook present toen de Linda Temminck en haar stagair Victor Rutten van IPARC er waren om met de hoogtewerker naar boven te gaan en het beeldje daar te gaan halen.

't Was druilerig en geregeld begon het ook zowat te druppelen- kortom echt het weer om even afscheid te nemen van ons beeldje en ik kon alleen maar denken aan het liedje:

Daar gaat ze

Linda Temmink (°NL, 1978) is niet de eerste de beste. Ze behaalde een master in de restauratie en conservatie aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen en is houder van een bachelor-diploma in de plastische kunsten aan het Fontys college in Sittard, Nederland. Ze schoolde zich verder aan de Academie voor Schone Kunsten in steenkappen bij Frans Heirbaut en beeldhouwen bij Anne-Marie Volders. Ze verrichte al meerdere internationale opdrachten in alle soorten steen.

Bij IPARC restaureerde Linda ondermeer 24 16de-eeuwse albasten reliëfs en het topstuk de 16de-eeuwse albasten Calvarieberg van Jan Mone voor het Museum Hof van Busleyden, de 19de-eeuwse Madonna met

kind in de OLV-kerk in Brugge, de 8 meter hoge torenmaquette, epitaven en altaren in de Sint-Pieterskerk in Leuven, de scèneboog in carton pierre in de Koninklijke Muntschouwburg in Brussel, het decoratieve stucwerk in de Sint-Carolus Borromeuskerk in

Antwerpen, de 19de-eeuwse medaillons en buitenornamenten van de Villa Servais in Halle, de fontein van Tombay in het park van de Kruidtuin in Brussel, en diverse oorlogsmonumenten en stucwerkplafonds.

En dat allemaal leidde uiteindelijk dat ze ook in Poperinge werkte.

De legende, dat het beeldje de beeldenstorm zou overleefd hebben, heb ik als kind ook graag geloofd, maar sedert verschillende jaren ben ik overtuigd dat dit niet het geval kan geweest zijn. Er zit immers een tegenstelling in het verhaal. Indien het beeldje effectief Sint Catharina is en afkomstig van de Sint Catharinakapel, dan stond het beeldje met de beeldenstorm nog in de kapel. De Sint Catharinakapel was immers opgenomen geworden in de proosdij en had daar de functie van gerechtsgebouw gekregen. Daarmee kan de legende dat het beeldje de beeldenstorm overleefde omdat het zo hoog stond, als een fabel afgedaan

worden.

De Sint(-Bertinuskerk werd rond 1582 volledig vernield, net zoals de proosdij en de rest van Poperinge. Poperinge werd volledig verlaten.

Men heeft zelfs een aparte taks op het bier gelegd om de kerk terug te kunnen opbouwen.

Maar misschien, was het beeldje uit de vernielde proosdij opgevist en geplaatst in de muur van het Onze Lieve Vrouwe-altaar? Een mooie hypothese maar we hebben er geen enkel bewijs van.

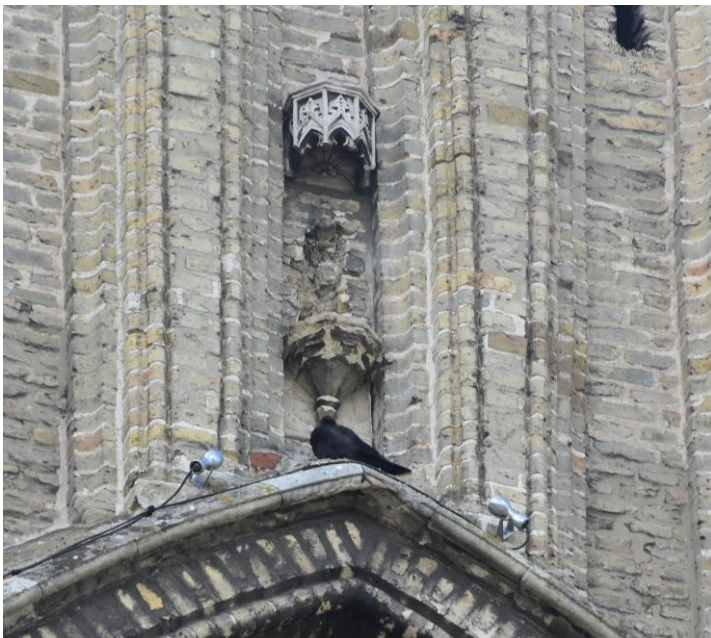
Toen Linda met het beeldje in een deken verpakt, beneden kwam, mocht ik haar ook even in mijn armen houden.

Toen ze het omdraaide, stonden we voor een verrassing.

Op de achterkant van het beeldje stond de naam van de beeldhouwer: Dethoor 1865 – het jaar dat het O.L. Vrouwekoor grondig vernieuwd werd.

Hoe moeten we het beeldje nu interpreteren?

Is het er gewoon gezet in 1865, gebeeldhouwd door een zekere Dethoor? Heel waarschijnlijk wel.

Ons beeldje, ingepakt om verhuisd te worden naar het atelier.

Of kan het toch een replica zijn een vroeger beeldje dat daar gestaan heeft voor de restauratie in het jaar 1865?

Ik vrees van niet.

Toen ons beeldje net verwijderd was, kam er een zwarte duif even kijken wat er aan de hand was. Een nieuwe duiventil?

En wie was deze Dethoor?

In de Moniteur Belge – het Beligisch Staatsblad – van 1871 vinden we deze regels:

Dethoor Joseph – 51 jaar – gehuwd –

En dat staat er dat de man, sedert 10 jaar – het beheer heeft van de werken van de restauratie van de kerken van Sint Bertinus, Onze Lieve Vrouw en Sint Jan te Poperinghe. En dat hij bij dit werk te werk gaat met een intelligentie die weinig gekend is. Deze delicate kunstenaar is even verdienstelijk in zijn privéleven als door zijn professionele en artistieke houding.

Dethoor est chargé, depuis plus de dix ans, de la direction des travaux de restauration qui s'exécutent aux églises de Saint-Bertin, de Notre-Dame et de Saint-Jean, à Poperinghe. Il s'acquitte de cette mission avec une intelligence peu commune. Cet artisan d'élite est non moins méritant par sa conduite privée, que par ses aptitudes professionnelles et artistiques.

Hij wordt vermeld in dit KB van de 28ste augustus 1871 omdat hij hier de medaille kreeg van de tweede klasse.

In de bevolkingsboeken 1866 – 1880 staat hij met zijn gezin ingeschrevene in de Valkestraat nummer 4.

Daaruit blijkt dat Joseph Dethoor geboren was te Ipre op 5 april 1820 . Als beroep wordt 'Tailleur de pierre', steenkapper vermeld. Hij is gestorven te Poperinghe **19 februari 1871**. Het zijn Augustus Dondeyne en Henricus Beddeleem, beiden schrijnwerkers die zijn dood komen aangeven. Zijn medaille heeft hij dus postuum gekregen. Hij was gehuwd met Maria Maes - ° 24 april 1824 en huishoudster.

Hij kreeg 6 kinderen kinderen 1 jongen en 5 meisjes.

Leonie - ° 4 december 1849 - kantwerkster

Emile ° 12 oktober 1851 - student

Elise - 1 april 1853 - kantwerkster

Louise - 1 oktober 1855 -

Julie - 1 juni 1857

Virginie 9 mei 1864

Zijn weduwe met haar kinderen vertrekt na zijn dood terug naar Ieper.

82

Den jare achtteu' hoovert een en twentig, den twintigsten
February, ten tien uren 'smorgens, voor ons Jean Riekers
Scheper, aengestelden Ambtenaar van den Burgerlyken Stand
der Stad Poperinghe, provincie westvlaenderen, hyn geycompareerd
Augustus Dondeyne, oud een en dertig jaren en Henricus
Beddeleem, oud drie en twintig jaren, beide timmerlieden
woonende binnen deze Stad, kennissen ayden overledenen
hierna, dewelke gnd hebben verklaerd dat Josephus Joannes
Dethoor, oud vyftig jaren sedert den vier en twintigsten Maerte lebt,
Steenhouwer en schrynwerker, geboren te Ypre ge woonende te Poperinghe,
echtgenoot van Maria Theresia Barbara Maes, hoon der beide
overledene Josephus Dethoor en Francisca Creve, hyn echtgenote
gisteren ten tien uren 'smorgens overleden is in hyn wooning sectie
F. Valkestraat der Stad, en de comparanten voornomd hebben
alhier met ons onderteekend, na gedane overlijning van den
tegenwoordigen abt.

A. Dondeyne H. Beddeleem Jean Riekers

Dit is dus de schepper van het mysterieuze beeldje

Bertin Deneire over zijn oom Albert Bonduelle

Je was echt een mooie mens.
Een oude boom mag je niet meer verplanten zegt het spreekwoord...
blijkt nog te kloppen ook voor jou.
Rust in vrede, lieve Bompa...

Christophe

Lieve Bompa, of 'dag meester'; ook al was je langer op je pensioen
dan schoolmeester, je bleef voor veel mensen hun meester.
Voor mij was je m'n lieve Bompa: overbezorgd, genereus, goedlachs,
optimist, vol van Franse spreuken en Poperingse volkswijsheid.
Je had een sterk hart - niet iedereen wordt 102 - en vooral een groot
hart en je zit voor altijd in het mijne.
I love you.

Veronique

Jacques en Alix Bonduelle – Gonze,
kinderen en kleinkinderen

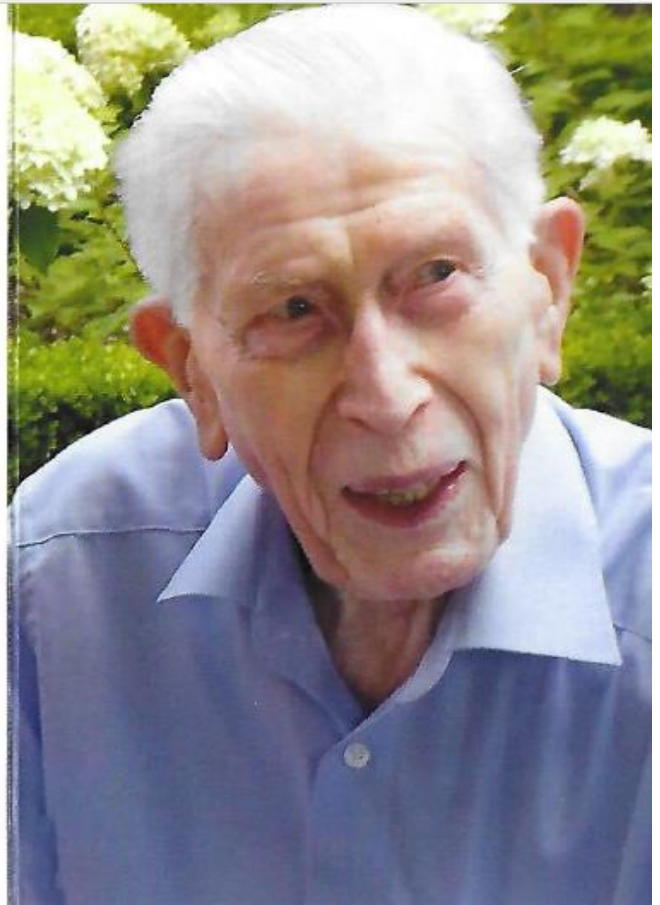
Jean-Pierre en Caroline Bonduelle – Vierstraete,
kinderen en kleinkinderen

zijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen

De families Bonduelle – Beddeleem en Pattou – Lobeau
danken u voor uw vriendschap, steun en medeleven.

Uitvaartsentrum Demuyt Popoeringe
057/33 81 25

Mijn oom, Albert Bonduelle was een seigneur: een seigneur in menige betekenissen van het woord - zowel uiterlijk als innerlijk.

Een mens om U tegen te zeggen, een mens om naar op te kijken.

Als onderwijzer was hij een natuurtalent, als vader bezorgd en liefdevol voor zijn gezin, en een graaggeziene mens overal waar hij kwam.

Want nonkel Albert kon met alle lagen van de bevolking overweg en had voor iedereen respect. En dat was wederzijds.

Nonkel Albert kende een moeilijke start in het leven. Geboren als kind van Belgische vluchtelingen net voor het einde van de Eerste Wereldoorlog zag zijn toekomst er allesbehalve rooskleurig uit. Maar hij had een bijzondere naam meegekregen: de naam van de koning van zijn land, een land en een volk dat hij later zou dienen als geen ander.

Als kind kreeg de jonge Albert een strenge en katholieke opvoeding in een gezin waar waarden als plichtsbesef, werkzaamheid en respect voor de medemens geen ijdele begrippen waren.

Als intelligente en beloftevolle jongeman kreeg nonkel Albert de kans te studeren, ook al betekende dat voor zijn ouders een financieel zware inspanning. Hij werd onderwijzer aan de disciplinaire Normalschool van Torhout.

Maar toen het weerom oorlog werd, werd hij als jonge soldaat door de vijand opgepakt en kwam zo in Duitsland terecht als krijgsgevangene. Daar leed hij honger en ontbering, en leefde voortdurend met de angst dat hij zijn familie nooit meer zou terugzien.

Later zouden zijn ervaringen van hem een Europeaan 'avant la lettre' maken. Net als het nazisme - zag hij het Communisme als een groot gevaar voor onze Westerse vrijheid en democratie die hij in 1940 voor goed bedreigd zag.

Toch wou nonkel Albert doelbewust nooit aan politiek doen, laat staan in de gemeentepolitiek gaan. Hij was daarvoor te pluralistisch, te ruimdenkend...

Hij kon uiteindelijk terug naar huis en werd nog tijdens de oorlog onderwijzer in Abele. Daar had hij alleen meester Vierstraete als collega. Dit betekende dus elk drie klassen...

Na een vijftal jaar, werd hij meester in de Kouter, de school waar hij het langst zou lesgeven. Ontelbaar zijn de leerlingen die van deze 'oermeester' op onnavolgbare wijze les kregen. Meester Bonduelle was streng, maar fair en correct.

Lesgeven was zijn leven. Zijn klas stond vol aanschouwelijk didactisch materiaal en hij beschouwde dagelijkse herhaling van de leerstof als de sleutel tot kennis en schoolse vordering. Eén van zijn spreuken was dan ook : *la répétition, c'est la clef de l'enseignement*.

Meester Albert was bovendien een geboren verteller, en geen kind dat niet gevoelig is voor een goed verhaal.

En hij zag er niet op tegen om zijn middaguurtje op te offeren om een minder begaafde leerling de stof nog eens extra uit te leggen.

Of na de schooluren, extra lessen Frans te geven zodat zijn leerlingen later goed hun plan zouden kunnen trekken als werknemer in Frankrijk. Overuren of extra-betaling stonden niet in het woordenboek

We hebben hem ook nooit één kind horen kleineren, of één leerling zien slaan. Hij had veel respect voor ons en wij hadden dat voor hem. Zo werkt dat!

En ook al zag nonkel Albert zichzelf nooit als een rolmodel of icoon, zijn collega's hadden grote achting voor zijn inzet en zijn werkkraft.

Zijn reputatie als 'gouden meester' blijft dan ook tot op heden nazinderen. Een tachtiger vertelde onlangs dat hij ooit nog les had gekregen van 'Meester' Bonduelle. Dat is zo als je het geluk hebt om anderhalf mensenleven te mogen leven.

Maar na de dagtaak genoot hij thuis van zijn tuin, en vooral van een fijne maaltijd en een goed glas wijn want nonkel Albert kende de kunst van het leven. Hij was -net zoals die seigneurs in zijn geschiedenisboeken- een Bourgondiër. Zolang het kon, trok hij elk jaar met zijn echtgenote naar de Côte d'Azur... waar het leven mooi en goed is...

Hij was zeer belezen en zong graag van die mooie Franse liedjes uit zijn jeugd. Hij had veel interesse voor cultuur, en werd stichtend lid van de Heemkundige Kring 'Aan de Schreve'. Ook daar was hij een graaggeziene figuur die achting genoot omwille van zijn grote liefde voor stad en streek.

Ook op latere leeftijd was nonkel Albert een *éminence grise*, en bleef een gentleman : altijd piekfijn gekleed met das en hoed wanneer hij het huis uitging. Toen zijn echtgenote ziek werd, schrikte hij er niet voor terug om weer zijn verantwoordelijkheid op te nemen en voor haar thuis op het appartement te blijven zorgen – tot op het einde.

Ook na haar overlijden bleef hij paraat voor zijn familie. Zijn wijze raad werd steeds geïllustreerd door een gevleugelde uitspraak van één of ander filosoof of groot denker die hij foutloos kon citeren.

Nonkel Albert bleef de optimist die hij altijd was geweest en ook de moppentapper in hem kwam weer naar boven.

Hij was vooral dankbaar dat hij -op zijn beurt- zijn laatste jaren thuis in zijn appartement mocht doorbrengen, omringd door de goede zorgen van veel vertrouwde mensen. Familie en anderen - ze lagen hem allemaal erg nauw aan het hart.

Talloos zijn de anekdotes en de kwinkslagen van Albert 'Meester' Bonduelle die wij familie, kennissen, vrienden, collega's, oud-leerlingen van hem herinneren.

Een onvergetelijke man waar iedereen van ons -oud-leerling of niet- veel van mocht leren.

Nonkel Albert, moge de hemel -waar je als christen mens in geloofde en die je nu meer dan verdiend hebt- eruit zien als de Cote d'Azur. Daar wacht je vrouw Ghislaine op je op een terrasje met een glas van je favoriete wijn... zoals het een seigneur toekomt.

<p style="text-align: center;">De heer</p> <p style="text-align: center;">Albert Bonduelle</p> <p style="text-align: center;">weduwnaar van mevrouw Ghislaine Pattou († 2018)</p> <p style="text-align: center;">geboren te Souché (Fr) op 1 november 1918 en overleden te Ieper op 2 augustus 2021.</p> <p style="text-align: center;"><i>Onderwijzer op rust</i> <i>Oud Krijgsgevangene en - Gewapend Weerstander vereremerd</i> <i>met meerdere burgerlijke en militaire onderscheidingen</i></p> <p>Allerliefste papa Wat was je een knappe man. Je was een vader uit de duizend. We zijn blij dat we je zo uitzonderlijk lang bij ons mochten hebben. We genoten van je spiritualiteit, je lach, je geplaag, je leuke verhalen... Maar je leven had ook een droevige kant. De oorlog en het krijgsgevangenschap die je zo getekend hebben. Je hebt gedurende vijf jaar echt liefdevol thuis gezorgd voor mama, nadat ze door een trombose getroffen was. Nu ben je voor eeuwig bij haar. Bedankt lieve papa. We houden van jou voor altijd. <i>Jacques en Alix, Jean-Pierre en Caroline</i></p> <p>Lieve Bompa "Tout passe, tout casse, tout lasse"... één van je vele spreuken, maar, lieve Bompa, wij zullen voor altijd met elkaar verbonden blijven. Daar wil ik in geloven.</p>	<p>Zó trots en dankbaar dat jij, wijze man en hart van goud, mijn grootvader was. Met gebaren lieten we elkaar nog weten 'ik hou zoveel van jou'... een magisch moment. Rust nu maar zacht ... schat van een mens. MY HERO <i>Virginie</i></p> <p>Liefste Bompa, Je was onze held. Je hebt altijd veel gegeven - veel liefde, goeie raad, levenslessen. Je Franse spreuken blijven keer op keer in ons hoofd weerklinken: "La bonne humeur et le sourire sont des médicaments merveilleux." Of "C'est dur de vivre longtemps, avec toutes ces douleurs, mais c'est la seule façon de vivre longtemps". Ons rekensommen doen maken toen we klein waren - met een instinker ertussen zoals 5 maal 5 maal 0 - dat was je genot om te zien dat we het antwoord op de duur wisten voordat je de vraag stelde. Vertellen over de Franse geschiedenis, de Lodewijks en andere staats-hoofden, filosofen en hofdames. Je kon - zelfs hoogbejaard - er steeds weer over beginnen met een quote in het Frans. Die dingen van jou blijven hangen. Net als over de oorlog... en dat je had afgezien... en je schooljaren waarin je zoveel naar de mis was moeten gaan... tijden veranderen hé. Toen Bonnie er niet meer was deed het ons deugd te zien dat je levensvreugde er nog was. Je miste je vrouw maar je kon nog steeds genieten van de mensen rond je, een glaasje Bordeaux, een programma op televisie... En je zei ook telkens dat wij ook moesten genieten. Van een goed glas wijn en eens lekker gaan eten. Dat doen we ook, Bompa.</p>
--	---

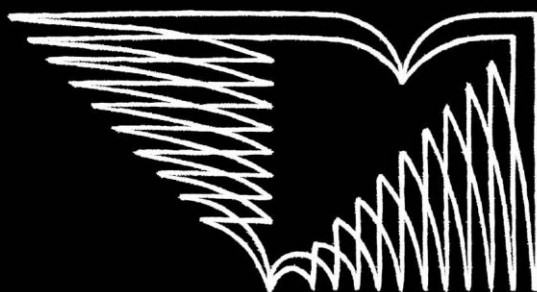
Dat meester Bonduelle een graaggeziene 'meester' was, bleek meteen al na de begrafenis toen ik mijn klasgenoot Willem Torrez zag die speciaal uit Dilbeek naar Poperinge gekomen was, want dit wilde hij niet missen.

Voortal de meester als verteller in de klas blijft in ons geheugen hangen.

Ook Guido Gouwy sprak mij aan. De meester kwam voor hem speciaal van de Bruggestraat naar de Meiboomstraat in zijn Opel gereden om hem gratis bijles Frans te geven. Zij dienden, in die tijd, iedere morgen, nog te voet van de Meiboomstraat naar de Couter te gaan en ieder avond dat hele eind terug. Winter en zomer door.

MARC DEBUYSERE

Nachtuil

voorstelling van de nieuwe dichtbundel van Marc Debuysere

vrijdag 10 september 2021
19.30 uur | bibliotheek leper
Weverijstraat 9 - 8900 leper

Marc Debuysere, voormalig bibliotheekmedewerker, publiceerde in 1987 'La Malcontenta' en drie jaar later 'Droomkoorts'. Na een lange stilte begon hij weer te schrijven. Hij vertrekt voor zijn gedichten soms van een kunstwerk. Zo schreef hij in 2017 gedichten bij werk van Gilbert Degryse.

Op vrijdag 10 september stelt hij zijn nieuwste dichtbundel voor: 'Nachtuil'.

Marc Dejonckheere gaat in gesprek met de dichter.

Toegang gratis. Graag vooraf inschrijven.

HIER INSCHRIJVEN

Bibliotheek

Stedelijke bibliotheek | Weverijstraat 9 | 8900 Ieper | tel. 057 239 420 | bibliotheek@ieper.be